

בפרי מגדים (י"ד סי' עט, בש"ה סקט"ז). ובפרט דאיכא כל הני ספיקי להקל כנלע"ד. ומרוב טרדותי וחולשת כחי

לא יכולתי להאריך יותר, ושלוש כנפשו ונפש הדו"ש באהבה. שלמה במוהרי" זללה"ה הונפק הני"ל

תשובה פו

(א) בענין יי"ש שנעשה ביורה שבשלו בה יי"ש חמץ אך לא ליבנו אותה כראוי ובדיני בליעה וליבון והגעלה דכלים לפסח ובדין בליעת איסור (ב) בענין שם זאביוואלף בגט פיטורין

גם היום טרידנא טובא, עם כל זה למען אהבתו ולרוב הפצרתו אמרתי להשיבו בלי איחורא. ושורש שאלתו כנודן היי"ש הנעשה קודם הפסח העבר על פסח, וביום א' של פסח העבר הוציאו קול שאסור לשותתו בפסח מחמת חימוץ, וכ"ת הכשירו, והאריך במכתבו להטעים טעמי ההיתר, והאמת שלשון כ"ת במכתבו מגומגם קצת לא יכולתי לעמוד בכיור על ציור השאלה. אמנם כן אנכי הרואה מכותלי מכתבו, שעובדא הכי הוי שעשו היי"ש בהיורה וכובע שבשלו

סקאלא. יום א' ל"ג בעומר תרי"ח לפ"ק. ה' ישפות שלום וכרכה לכבוד אהובי ידידי הרב המאוהב החרוף ובקי שלשלת היוחסין כש"ת יהודא אהרן נ"י איש הורוויץ אבד"ק טאגוואץ.

מכתבו קבלתי יום ד' העבר לעתותי ערב, ויען כי השתרגו אזי עלי כמה שאלות בענינים שונים ממקומות אחרים הנוצצים לשעה, והוצרכתי לגמור תשובות להשיב לכל אחד על הני דאר ההולכת מכאן יום ו' העבר, לכן לא יכולתי לשום עין במכתב כ"ת, ואם כי

השלמות

ואף חמשים אריות לא היה די לי.

ושאל אם נשרף קש מכתורץ והשיב הט מלהזכיר, שהווענדיל הלו לא היה רק ליטנע ואחז אותו בידים ויקניוח ואם היה חם לא היה ביכולת להחזיק שלא יכווה וכן הגיר הפועל, ועל זה צווה מעלתו להכריז שלא ישחו מהיי"ש הלו בתוך הפסח ויטמינו אותו מהעין ולאחר הפסח יענין בו כי גם ביטול לא היה אחרי כי חשבו שהוא יי"ש של פסח, והנה לאחר פסח קמו שני אנשים, ושחו היי"ש הלו ואמרו שגם בתוך הפסח היה מותר לשותתו וע"ז האריך מעלתו לפמ"ש המג"א סי' תנא ס"ק יא דצריך לבון גדול ויי"ש לא מהני ב"י אינו כן ימו דחריף הוא כמ"ש המ"א סי' תמו ס"ק כה ועיין ט"ז סי' תמב ס"ק ג ובסי' תנא ס"ק כז ובמג"א שם ס"ק מ"ט.

הנה מה אענה ומה אדבר, והיי"ש הלו הוא חמץ גמור ולא מועיל לעברו ביי"ש אחר כי לא נתכטל כלל ונעשה בפשיעוה גדול ולא מועיל, ואף שרעת הפנים מאירות בחשובה רהוי זיעה בעלמא כבר הלך עלי. והנה אף שהיה מקום להתיר לאחר הפסח אף בלי ששים מ"מ כיון שאין הפסח מרובה פשיטא דאסור ומכ"ש מה ששחו היה שלא כדת ותחי עונותם על עצמותם. ובסוף התשובה הנ"ל חזרו

(א) בשואל ומשיב (ח"ב מהר"ק סי' י) בחוף הרברים כותב: והנה בשנת תר"ח כ"ח ניסן הגיעני שאלה מרוב מריה יהודה אהרן הורוויץ נ"י אבד"ק טאגוואטץ במדינת ואלאחיי היות שנתחורע לו ביום הראשון של פסח העבר שיש לאיש אחד יורה עם ווענדיל והווענדיל מחזיק בערך ששה אמות כאורך נעשה מהרבה חתיכות והריארן הולכים כפופים כידוע כאשר עושים כעת בגראלניס הגדולים, ועל חבנית זה יש להאיש הלו ווענדיל קטן, ואחר התקירה והרישה נתחורע שהיורה עם הווענדיל הם חמוצים אשר מוקקים יי"ש חמץ בכל יום ויום רק שנתלבן לצורך עשיית יי"ש של פסח הנעשה פה משמרי יין ושלח אחר הקאטליר ושאל ממנו איך עשה מלאכת הליבון בזה והשיב שליבון היורה היה אדומה, אפט הווענדיל הנ"ל כאשר ראיתי שהתחיל לטפטף שני טיפי בריל ממנו חיכך משכתי ידי ממנו כי יראתי פן אשתית כל המלאכה היינו שימלו כל החתיכות אחת לאחת ויהיה לי עבודה רבה לערך עשרה ימים וגם על עבודה כזו לא הייתי לוקח עשרה אריות

בהם חמץ, ועשו בהם יי"ש חמץ, רק שכ"ח כתב שליבנו את היורה והכובע כרינא, והשפופרת הדבוק להכובע עשו חרשה רק השפופרת החולך כמה פעמים בעיגול הנקרא הווענטש, שמדבקין להשפופרת הרבוק להכובע לא נתלבן ליבון גמור, שאחר שהיתוך העופרת שעליו בכמה מקומות, לקחו אותם מעל האש, עד כאן תורף השאלה.

(הנה ראשית דברי כ"ת נראה, שבראשונה נסתפק יען שהט"ז כתב (בסי' תנא), והמג"א (שם) בשם הלבוש דכלי שהיה בתוכו יי"ש לא מהני הגעלה משום דהוי כבית שאור ובית חרוסת או גרע מיניה. ועל זה כתב כ"ת, דבדיעבד כתב הפרי מגדים שמותר, זה נכון, כן כתב בש"ע של הגאון מלאדי (בסוף ס"ג). וכן ברין דגם בבית שאור ובית חרוסת כתב הט"ז דבמקום דלא אפשר טומכין אהגעלה, אבל לא היה צריך לזה, דאם נתלבן עכ"פ ליבון קל מהני אף בכהאי גונא, דעדיף בזה מהגעלה, כמו שכתב רמ"א (סט"ז) גבי מדוכה, ואם לא נלבן גם ליבון קל, בלאו הכי לא מהני כלום. אלא שנראה שכ"ת דן לליבון שנתלבן הווענטש לליבון קל, מחמת שהיד סולדת בו, וזה לא מהני אף כמו הגעלה, רק אם יד סולדת בו בעבר השני, שנראה מזה שכבר שלט בו הליבון כל כך שהאש שנתנו בו מבפנים ליבנו היטב, עד שהיד סולדת בו כנגיעתו מעבר השני.

(ב) באמת ליבון כזה הוא מועיל קצת יותר מהגעלה, כמו חך ליבון שקש נשרף, עליו מבחוץ כמבואר שלהי עבודה וזה במרדכי. וכן משמע במג"א (סוף סקכ"ז) עש"ה, וכן כתב בש"ע הנ"ל (סי' יוד. טו. יט. לח. מה), ודבריו נכונים כמבואר במרדכי ומג"א הנ"ל. שליבון קל הוא שישים גחלים מבפנים עד שיד סולדת בו במקום שמעבר השני נגד המקום הגחלים, רק שהעולם נוהגים להחמיר שיהיה קש או חוט נשרף מבחוץ, אבל אם לא החזיקו באש עד שהיד סולדת בו משני עבריו אינו כלום, וגרע מהגעלה. והפרי מגדים כתב כמה פעמים שני מדרגות בליבון קל, דאם קש נשרף עליו מבחוץ עדיף מהגעלה. ואם היד סולדת בו הוי כהגעלה. ולענין ליתא כדכתבינא. ועיין במג"א (סי' תקט, סק"י).

והנה בנידון דידן אם ידוע שכאשר היה הווענטש על האש נתחמם כל כך עד שגם מבפנים היה יד

סולדת בו בלי ספק, לכאורה הוי כהגעלה עכ"פ, ועדיף מינה, דמועיל אף לבית שאור ובית חרוסת, והוא הדין לכלי הבלוע מיי"ש כמו שכתבתי. והא דאי דכלי זו אף שלא בלע רק על ידי הזיעה לא הוי תשמישו על ידי אור דליבני ליבון גמור, דלא גרע מכיסוי שמכסין בה קדירה דדי בהגעלה, כמבואר בטוש"ע (סי' יד), וע"ש בכ"י וכן כתב הפרי מגדים (בא"א סק"ט) לענין כיסוי מיי"ש. אלא שלכאורה כיון דהווענטש הוה נתחבר ונעשה כלי על ידי דיבוק בעופרת או בריל, והעופרת או בריל ניתך באש כמו שכתב כ"ת, אינו נכשר בליבון משום ד"ל דחיים עליו ואינו מלבנו יפה, כמו שכתב הב"ח גבי מדוכה, הובא במג"א (סקל"ב) והחזיק דברי אותו גדול שבתרומת הדשן, וכל שכן בהא, אלא שבדיעבד היה מקום להתיר בכהאי גונא כיון שאינו אלא משום גזירה, כמו שכתב הפרי מגדים (במ"ו סק"ב) ובכללים סוף הסי', לענין כלי קרן לאחר הגעלה, ובא"א (סקי"ט).

אלא שלפי הנראה ממכתב כ"ת, שתיכף בעת שהותך העופרת הסירו הווענטש מעל האש, אי"כ קרוב שלא היה אף ליבון קל, דדוקא בכלים שחיפם בבריל כתב המג"א (סקכ"ז) בשם הרא"מ דהוי ליבון קל, משום דהאומנים נותנים הכלים על האש בצד החיצון, עד שהעופרת ניתך בצד הפנימי. אי"כ הכלי יד סולדת בו בצד פנימי נגד האש, ובכהאי גונא הוי ליבון קל כמו שכתבתי. אבל בנידון דידן שהעופרת ניתך בצד החיצון, באותו צד שהחזיקו לצד האש. אולי לא היה יד סולדת בו. בצד השני, דהיינו בצד הפנימי כלל. בפרט שגם על דברי הרא"מ הנ"ל פקפק הפרי חדש שלפעמים אינו עולה הרתיחה בכל הכלי בשעת החיצונית. על כן לא הוי במקום הגעלה. וגם הארז"ל החמיר בזה כמו שהובא בספרים, ומכל שכן בנידון דידן, ומכל שכן לפי מה שנראה קצת ממכתב כ"ת, שלא הניחו כל השפופרת לתוך האש, אלא קצתו הניח לתוך האש, וכ"ת צידד להקל דאעפ"כ עולה ליבון בכולו, משום דחם מקצתו חם כולו.

ואין זה כלום, דהא אף בכלי מחכות שלא נשתמש איסור רק במקצתו, לדברי הרשב"א והרא"ה דנאסר כולו, משום דחם מקצתו חם בכולו, ואפילו הכי טובר הרשב"א דלענין הכשר לא מהני, עד שיכשרנו כולו בין

בהגעה בין בליבון. והרא"ה חולק עליו בהגעה ומורה ליה בליבון. אבל אם נבלע איסור בכולו, כולי עלמא מודו ולא עלה לו הכשר, עד שיכשירו כולו, ועיין באחרונים ב"י"ד (סי' קכא). על כן אף אם היה עושה ליבון גדול בקצתו לא מהני, ולא מהני להכשיר את כולו בכך. וכאמת לא משכחת לה שילבן כל הווענטש, אלא אם הכניסו כולו לתוך תנור מלא אש. דכיון שהולך בעקמימות בכמה עיגולים, עיגול על גבי עיגול. אם הניח עיגול אחד על גבי האש, עיגולים שעל גבי העיגול התחתון לא נתלבנו כלל ועיקר. ואף אם נתלבן אותו המונח על האש ליבון גדול, לא מהני להכשיר הנשאר, אף אם היה יד סולדת בו.

ולא עוד אלא אפילו הניחו כולו תוך האש, כיון שלא היה האש או שלהבת ממלא כל-חללו כמובן, נראה דליבון זה לא מכשיר ולא מהני. ולא מיבעי אי לא עשה רק ליבון קל, דודאי לא מהני. דכיון דלא הוי רק בהגעה. והגעה בעינן, דוקא בצד שנשתמש בו האיסור. וכמבואר בש"ס (שילהי ע"ו) דקאמר מה בלעו בניצוצות כך פלטו בניצוצות, ופירש רש"י דכיון דלא הוכנסה לתוך יורה אחרת בשעת בליעת האיסור, כך בשעת פליטה א"פ שלא הכניסה לתוך יורה אחרת כו' ע"ש. ומה הוציא מהרי"ל בדרשותיו שכל כלי שתשמישו היה להכניס בכלי ראשון לשאוב בחוכו חמץ ורוח, אינו נכשר בזה שימלאנו מים וירחיחנו אצל האש, כיון שצד החיצון לא נגעל, וגם דרך שם בלע חמץ וכבולעו כך פולטו, וכן כתב הב"ח (ריש סי' תנב) לסייע מזה לדינו של מהרי"ל, וכן כתב הט"י, והמג"א (סוף סי' תנב) ^ג.

ומזה הטעם פסק הרא"ש והטור בכלי שיש בה טלאי, שאם קדמה הבליעה לטלאי אינה נכשרת בהגעה, משום שהטלאי מפסיק בין הבליעה למי הגעלה, ובלוע

השלמות

הגאון השו"ם וכותב: וכפי אותו האיש ששתה הי"ש ודאי אין לו מקום שיסמוך, כי עונשו קשה וכו' לא תהא כזאת בישראל עכ"ל. והנה הוא תשובה להגאון השואל בשו"ת בית שלמה כאן באותו ענין בדיוק.
 (ב) בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רח) דן בענין תנור גו שמשתמשים בו לפעמים לכשר ולפעמים לחלב, והחמיק להתיר ע"ש בכמה אופנים.

הנ"ל וכו' וכו' כי היסקו מבחוץ ואסור לאפות בו בפסח. דכיון שאין נותנין האש בפנים אינו מפליט החמץ הכלוע בו ע"כ. והיינו משום שהחמץ נבלע בו דרך פנימיותו.

וכן כתב הגאון מלאדי שם (בש"ע שם סי"ח) בביאור, וכן כתב הפרי מגדים (מ"ו סק"ד וסקי"ח) ה"ל פסק"ד אבל היסקו בחוץ אף דיעבד אסור כפי תשמישו הפשוט שבו לוע חמץ בפנים, אף שהיסקו תמיד בחוץ. וכן נראה בגמרא ולבוש בוכיא היסקו בחוץ ואסור ברי"ו וכלי מחבת דוקא מילא גחלים בפנים, הא בחוץ אף שהיסקו (כ"ל) במקום שתשמישו תמיד כך, ונתלבן עד שיהיה ניצוצות נותין אסור דיעבד. וכן הוא בטור, ועיין לקמן פ"ה (ג"ל שר"ל בסעיף יג לענין טלאי דגם כן מהאי טעמא הוא כנ"ל, ועיין מה שנכתב לקמן), והוא הדין מחבת שרי (כצ"ל במקום שרי) בהגעה, אם תחב ליורה עד שפתו, ואחר כך אותו המקצת ולא באו המים בפנים, אפילו הכי לא מהני אף דיעבד אסור עכ"ל. ומפשוט הפרי מגדים מבואר, דאם היסקו מבחוץ אף היסק גדול, שניצוצות נותין ממנו גם בפנים, לא מהני. כיון דהגחלים והשלהבת אינם מבפנים, במקום תשמישו.

אמנם בא"א (שם סק"י) כתב וז"ל וצריך ליבון בפנים ומלואת גומרי, עיין בטור קדירה של מתכות צריך למלואת גחלים בפנים דוקא כמו כוביא ס"כ. ודיעבד אם ליבנו בחוץ ולא בפנים ושימש בו צ"ע אם ניצוצות נותין בפנים אם לאסור החבשיל ע"כ. ולכאורה יש להביא ראיה בכבאי גונא מועיל מדברי הב"ח (סי"ב) גבי טלאי שכתב וז"ל ונראה דמכל מקום בקדמה בליעת האיסור לטלאי אין להתיר בהנחת גחלים, אבל ליבון המחבת כולה שרי אפילו קדם האיסור לטלאי, כי האש שורף כל דבר כו' ע"ש, וכן כתב המג"א סק"ז. ולכאורה כיון דטעם דבקדם בליעה לטלאי לא מהני הגעלה, הוא משום דהכשרו אינו שוב דרך תשמישו, כיון שהטלאי מפסקת כמו שכתבו הרא"ש והטור, וא"כ מהאי טעמא גם ליבון לא מהני כמבואר בפסחים (ד"ל) ובכמה מקומות הנ"ל דאם היסקו מבחוץ אסור, כיון שנבלע דרך פנימיותו.

ומזה היה אפשר להביא ראיה דשם בש"ס דוקא אסור בהיסקו מבחוץ, היינו אם אין ניצוצות נותין

מבפנים, אבל אם ניצוצות נותין מבפנים גם כן מותר, אף שהגחלים אינם רק מבחוץ, וזה נראה להעמיס בכוננת הפרי מגדים (מ"ו סקי"ח) בהג"ה שם. אלא ש"ל דוקא בליבון, שהאש הוא מבחוץ מכל הצדדים, כגון שהכניסו לתנור מלא אש, אף שאין האש מבפנים, בזה מועיל אם ניצוצות נותין גם מבפנים, דאז נעשה ככלי עבה. דהא הפרי חדש תמה שם על טעם הרא"ש וטור, דאמאי לא מהני הגעה בכהאי גונא בקדם הכלוע לטלאי, הא עכ"פ גם מצד האחר יפליט (ע"ש בסקי"ג). אלא דרעת הרא"ש והטור דאפילו הכי לא מהני כמו שכתבו האחרונים, דהגעלה מבחוץ לא מהני שאינו דרך תשמישו, והגעלה מבפנים לא מהני כיון שהטלאי מפסיק בין מקום תשמישו למקום מי הגעלה, ועיין בש"ע של הגאון הנ"ל (סלי"ח) בהג"ה.

וזו בהגעה, אבל בליבון מהני בכהאי גונא, וזה אפשר להעמיס בכוננת הב"ח דכתב דבהנחת גחלים לא מהני אלא בליבון המחבת כולה, ולכאורה קשה אמאי לא מהני בהנחת גחלים כל כך, עד שיהיה ניצוצות נותין, ולפי הנ"ל אחי שפיר דכוונתו דלא מהני הנחת גחלים מצד הטלאי, או מצד החיצון לבד, אף שיהיה הנצוצות נותין משני הצדדים, רק אם הכניסו לתנור מלא אש, בכהאי גונא טובר דמועיל, אף בקדמה בליעה לטלאי. נמצא לדרינא לפי זה בהיסקו מבחוץ, אף בניצוצות נותין בפנים לא מהני, ומכל מקום עכ"פ בליבון קל ודאי דלא מהני בכהאי גונא באם אין האש או הלהב רק מבחוץ, אף שקש נשרף עליו גם מבפנים. ומשום דהגעלה בכהאי גוונא לא מהני כנ"ל. לזאת בנידון דידן דלא אפשר שהאש או הלהב יהיה בכל פנימיות הווענטש בכל העיגולים, לא מהני הך ליבון לא שמיא לפענ"ד.

אמנם למעשה בנידון דידן כיון שכתב כ"ת שהכל ליבן כראוי, רק הווענטש לא ליבן כראוי, א"כ אם יש שלים בהי"ש נגד הווענטש, כיון שהי"ש נעשה קודם פסח, כבר נתבטל קודם פסח בששים, ואינו חוזר וניעור. ואף שבכל פעם שהולך הי"ש דרך הווענטש, אין בכל פעם לבד סי' נגד הווענטש דאין כמה שבתוך הכלי סי' נגד הכל. מכל מקום כיון שהוא קודם פסח, שעדיין היתר הוא, ולא שייך לומר חתיכה נעשית נבילה, הכל מצטרף

לבטל בס' כמו שכתב המג"א (סי' תמוז, סק"ח) לענין מי החתים ועוד דאף בשאר איסורים, כיון שהוא לח בלח במקום הפסד מרובה לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה כמו שכתב המ"א (י"ד סי' צב, ס"ד). וגם ההיתר הראשון שכבר נאסר חזרו להתירו, אם הוא לח בלח, וניתוסף עליו היתר עד שיש סי' נגד גוף האיסור, כמבואר ברמ"א (סי' צט, ס"ה) ובש"ך (שם ס"ק יד) ובאחרונים.

וכן כתב בנדון כיצא בזה ממש, בתשובת נודע ביהודה (מה"ת חיר"ד סי' נח) לענין אם עשו יי"ש כשר ביורה וכלים, שעשו בו יי"ש מחרצנים וזגים של יין נסך, ועיקר החשש שהגאון ז"ל הנ"ל מחמת הקנים שבכובע שנאסרו מכה היי"ש של היי"ש כמבואר שם. וכתב ז"ל ואמרתי אעפ"כ יש למצוא היתר, כי הויעה עולה תמיד בזה אחר זה ובצירוף יחד כל הויעה שעלתה, שנוטל לתוך כלי העומדת למטה לקבל הויעה, יהיה בין הכל ששים נגד הקנים, וכיון שיש בין הכל ששים נגד הקנים, חזרו הכל להתיר, דאף בחתיכה קיי"ל אפשר לסוחטו אסור, כמבואר (בסי' קו), מכל מקום בלח שפיר חזרו להתירו כמבואר שם. וגם לזה צריכים אנו לצרף הקולא דבלח לא אמרינן נעשית נבילה כמבואר בהגהת רמ"א שם, שכתב דלדין דאמרינן בכל איסורים חתיכה נעשית נבילה, אין חילוק בין לח ליבש, וע"ש בש"ך (סק"ג). ואם הדבר כן, יש להחיר מה שכבר נעשה, שאין לך הפסד גדול יותר מזה כו', ע"ש בנודע ביהודה.

ומכל מקום בנידון דידן בחמץ קודם הפסח דעדיין הוא היתר, אף שלא במקום הפסד מרובה לא שייך לומר חתיכה נעשית נבילה כנ"ל, משום הכי הכל מצטרף

השלמות

א) בשדי חמו (מערכת חמץ ומצה סי' ה ס"ק לו) הביא מדברי רבינו הגאון בעל בית שלמה (לעיל בסי' עב) שהביא מהנוכחי (המבואר כאן בתשובת רבינו) וכתב בש"ח: ומשמע דכוונתו לומר, דגם הנו"ב מסכים לסברת הרב פרי תואר דכל שאינו שנינו גמור חשיב מין במינו [אף בחמץ דאיידי ביה] והוא תמוה, דהפוך הוא דעת הנו"ב נראה בעליל דאף לכשנודעה לסברת חפרי תואר כשאר איסורין מכל מקום בחמץ אין לסמוך על זה ואף בשאר איסורין אין דעתו נוחה כל כך לחלק בזה כמבואר בדרכיו הנ"ל.

ומצאתי אליו עוד בסי' פז [ד' ג"ן ע"ג] שמצדד בעיקר דבר זה

לבטל בס' החמץ הבלוע שבחוף הקנים, ואף שהפרי מגדים (בסי' תנא, במ"ז סק"ז) כתב דיי"ש לטעמיה עביד כחבלין, ולא בטיל בס'. ונסתייע לזה מתשובת הכ"מ צבי (סוף סי' כ) מת שכן משמע שם מלשון החכם צבי אמנם כיון שהנודע ביהודה הנ"ל כתב בפשיטות דבטל י"ל דלא חלק על החכם צבי, ואינו דומה טעם יי"ש שבכלי ליי"ש ממש כמובן, דלא כדמשמע מדברי הפרי מגדים שם. ועי"ל דכאן הוא מין במינו יי"ש ביי"ש, אף שהיי"ש הכשר נעשה ממין אחר, ממין היי"ש של יין נסך או חמץ, מכל מקום הוי מין במינו ובכהאי גוונא אף דעביד לטעמיה בטיל בס'. ובפרי מגדים שם נסתפק בזה בכהאי גוונא דעביד לטעמיה, שנתיער במינו עיין שם.

וי"ש לומר דהנודע ביהודה נטה בזה להקל, ואף שהנודע ביהודה (מה"ת חא"ח, סי' טו) כתב שקשה להחליט אי יי"ש של פסח, הוי מין במינו עם יי"ש של חמץ, וא"כ הוא הדין יי"ש מחבואה עם יי"ש מחרצנים וזגים, ודאי חלוקים קצת בטעם, כמו יי"ש מפלאמין או דבש עם יי"ש מחמץ. מ"מ י"ל כיון דעכ"פ לא הוי שינוי טעם גמור, כמו שכתב הנודע ביהודה שם, לא הוי בזה חומרא דעביד לטעמיה כמובן, ואין שייך לקנסו משום דביטל איסור לכתחלה, דזה אינו, דלא נתכוין לבטל, ועוד דהא הוי שוגג דאימר מותר, כמו שכתב הט"ז (י"ד סי' צט, סק"ט) וכל האחרונים מודים להבירי לדינא. ולא מיבעי אם היה בכל כלי שהיה בו היי"ש מתחלה סי' נגד הווענטש, אף ששפכוהו אחר כך לכלים קטנים דמותר, כיון שכבר נתבטל. ואף אי מתחלה היה בכלים קטנים, שלא היה בכל אחד ואחד כדי לבטל הבלוע, אם שפכו אחר כך

קודם הפסח לכלים גדולים, שבכל כלי וכלי יי"ש לבטל בס' החמץ הבלוע בווענטש, גם כן מותר, כיון דלא שייך חתיכה נעשית נבילה, ואפשר לסוחטו, אם ירבה עליו קודם פסח כמו שכתבתי למעלה"י.

אמנם אם היה היי"ש בכלים קטנים מתחלה ועד סוף, באופן שאין בכל כלי וכלי בפני עצמה ששים לבטל הבלוע שבווענטש. הנה אם נאמר דהיי"ש חמץ הבלוע בווענטש הוי מין במינו עם היי"ש של פסח, ויש עכ"פ בכל אחד מהכלים רוב לבטל הבלוע בווענטש, ומן התורה כרובא בטל, ואין כאן רק חשש איסור דרבנן, א"כ כיון שיש עכ"פ בכל היי"ש שבכל הכלים ששים לבטל הבלוע, הכל מצטרף לבטל, אם הוא של אדם אחד, במקום הפסד מרובה, כמבואר בש"ע (סוף סי' קיא). ואף שהרמ"א שם כתב דאין לאכלו רק אחר שיערבנו, הוא רק לכתחלה, ועיין שם בט"ז, ולכתחלה יש לעשות כן גם עכשיו, אבל מדינא כבר נצטרף היי"ש שבכל הכלים לבטל, כשהיה מתחלה של אדם אחד, אף שקודם הפסח מכר לכמה אנשים, וזה ברור לפע"ד.

אמנם אם נימא דהכלוץ מיי"ש חמץ הוי מין בשאינו מינו עם היי"ש פסח, ועיין בנודע ביהודה (מה"ת חא"ח סי' טו) הנ"ל, דא"כ לא אמרינן בכהאי גוונא דהכל מצטרף לבטל, כיון שהוא איסור חורה, ועוד שהוא מין בשאינו מינו ואיכא למיקם אטעמא, כמו שכתב הש"ך (סי' צב סק"ח, ובסי' קה סק"ל), ומ"מ אם יש סי' בודאי בשני כלים או בשלשה, א"כ ודאי אין טעם החמץ רק ביי"ש שבכלי אחד או בשניים, אי איכא הרבה חביות שחביות האחת או השנים מתבטלין ברוב גם כן מותר לכאורה, כמו שכתב הש"ך (שם סי' קה, סק"ל) כיון דלא שייך לומר כאן תירוץ הש"ך שם, משום חתיכה נעשית נבילה. ואף שהבליעה הוא מין בשאינו מינו, מ"מ הא

השלמות

ד) בשו"ת משנה שכיר (י"ד סי' ו) דן בענין איסור שמן הנעשה בשופן עם חשש, והאריך בזה, ולהלן (בסי' ז) כותב עוד: ועוד נראה אפי' אי היה טעם לשבח ונאסרו הכלים, עיין נודע ביהודה תגינא חיר"ד סי' נח ובית שלמה או"ח סי' פז שהתירו המשקה שנעשה בכלים וקנים אסורים אף דאין מה שבכלים סי' נגד הכלי, מ"מ כיון דהוא לח

יש עכ"פ ששים בין הכל לבטל, ועיין ש"כ (סימן צב, סקי"א) ובפרי מגדים שם (ש"ד סקט"ז, ובמ"ז בסי' קט, סק"ב).

ואין כאן חשיבות דחביות בחביות, ועיין (ריש סי' קי), ובפרי חדש שם, (ובסי' קלד, ס"ב), דהא לא נאסר היי"ש שבהם רק מחמת בלוע, ואינה אסורה מחמת עצמה, אלא שא"כ הוה ליה תערובת יבש ביבש, כלי יי"ש בלוע מחמץ בין כלים יי"ש פסח, וא"כ חזרו וניעור בפסח, ואם היה נודע קודם הפסח היה תקנה לערבן ביחד, כיון דקודם הפסח נתבטלו יבש ביבש, מותר לערבן ולעשותן תערובת לח בלח, כמו שכתב המג"א (סי' תמוז סקי"א), ואף שיש בלוע של מין בשאינו מינו, הא יש סי' נגד הבלוע וכנ"ל. אבל עכשיו שלא עירבן קודם הפסח א"כ חזרו וניעור בפסח. וזה נראה טעם האיסור (בסי' תמוז, ס"ח) גבי זתים, דכיון שנאסרו קצתן אינם בטלים ברוב בשאר הזתים, משום דבפסח חזרו וניעור כמו שכתב המקור חיים (שם סקט"ז) ובספרו חוות דעת (בסוף סי' צא).

ואף שמדברי המג"א (בסי' תנא, סק"ל) נראה קצת דחתיכה שנאסרה על ידי בליעה שנתערכה ברוב קודם הפסח אינו חזרו וניעור כמו שכתב המקור חיים (שם סק"י). ולפי זה אין חשש גם בנידון דידן ועיין במקור חיים (סי' תמוז, סקט"ז). מכל מקום כיון שהחזק יעקב פסק (סי' תנא) בפירושו רגם בכהאי גוונא חזרו וניעור, וגם בדברי המג"א יש לפרש שאינו חולק עליו כמו שכתבו האחרונים, יש להחמיר. ועוד, דהא כאן לא נודע התערובת קודם הפסח כיון שלא ידעו שיש כאן חשש חימוץ, לא ידעו מתערובת חמץ כלל, וא"כ לא נתבטל קודם הפסח כלל, דביטול ברוב תלוי בידיעה דוקא, כמו שכתב הש"ך (בסוף סי' קט, סקי"ב) וכן עיקר,

הפרי חדש (סוף סי' צט) האריך בזה, וכן כתבו האחרונים לענין חה"ל: ובאמת אף בלא בלא שנתבטל קודם הפסח דקיי"ל דאינו חוזר וניעור, יש לפקפק בלא נודע.

והמקור חיים (סי' תמוז, סק"ט) העיר בזה, ואף שמסיק דאף בלא נודע אינו חוזר וניעור, אין טעמו מוכרח, ובפרט מה שכתב שם שכתב שם בשהם האיסור והיתר הוא תורה מאד, ואעפ"כ נהוג עלמא דאף בלא נודע אינו חוזר וניעור בלא בלא. אמנם נראה טעמא דבלא בלא ותבטל בסי', הוי כמאן דליחא לאיסורא כלל, משא"כ לענין תערוכת יבש ביבש, דאיתא לאיסורא, ודאי תלי בדיעה. ועיין בכסף משנה (סוף פ"א מהלכות אה"ט), ובמשנה למלך (פ"א מהלכות מטמאי משכב ומושב ה"ד), ובנודע ביהודה (מה"ת חיו"ד סי' מה, וסי' נד) והדרכים ארוכים ואכ"מ, עכ"פ יש בכהאי גונא די להחמיר לומר חוזר וניעור אף למה שהבין במקור חיים (בסי' תנא, סק"י) בדברי המשנה למלך שם.

והגנה לענין היי"ש הנמכר קודם הפסח למקום אחר וכפי מכתב כ"ח נשאר רוב יי"ש במקומו, שפיר י"ל כל דפריש מרובא פריש, כמו שכתבו התוס' (פסחים ט, ב), ואף בדבר שיש לו מתירין אמרינן כל דפריש כמו שכתב הר"ן (פ"ק ובסוף פ"ג דיו"ט ט"ז), והאחרונים (סי' תקיג), וכן כתב הפרי חדש (סי' תלט) והמ"כ (ח"ג, פ"ה), ומדברי המקור חיים (סי' תמוז, ס"ט) מבואר דאף בתערוכת יבש ביבש תוך הפסח, אם פירש י"ל כל דפריש, ואף שהחק יעקב (סי' תלט, סק"ו) מחמיר למעשה, ומשמע אף אם פירש קודם הפסח זהו בחמץ גמור, ובאופן שלא נתבטל קודם הפסח, משא"כ הכא. ואף דקיי"ל להחמיר

השלמות

(ז) כשרי חמר (מערכת הר"ח כללים כלל ט אות ד) כותב: והגאון בית שלמה בא"ח סי' פז ד' גז ע"ד (שציינתי בנרפס) כתב דאף בדבר שיש לו מתירין אולינן בתר ונבא לומר כל דפריש מרובא פריש כדכתב הר"ן בפרק קמא ובסוף פרק ג דביצה וכו' וכן כתבו האחרונים וכו' וכו' ע"ש דביק ויש להעיר עליו כמה שהחליט כן בודעת הר"ן ולא זכר שר דברי מרן המשנה למלך (פ"ו דמעילה) שהבין בדעת הר"ן דהא מלתא רפיא בידיה כאמור והגאון שואל ומשיב במהדרוא קמא ח"ג סי' ב (שציינתי בנרפס) כתב שנתפק הר"ן. אי אולינן בתר רובא בלא איתחוק איסורא ושכמשנה למלך האריך להכריח דבבבא איתחוק אמרינן כל דפריש מרובא פריש ע"ש (כ"ה) והנה בשנת תרי"ג ושוב

(יו"ד סי' קי) אף בפירש ממלא. כמו שכתב הש"ך (שם סק"ל"ו), מ"מ אם פירש קודם שנודע, מותר לכולי עלמא כמו שכתב הש"ך (שם סק"ל"ג), ובנידון רידן בשעה שמכר לאחרים, לא נודע עדיין שום חשש איסור כלל, והא אומר מותר היה, וגם היה עדיין שעת היתר.

ואף דבכיוצא בזה בעלמא במה שיש לחלק בין נודע לתערוכת ללא נודע להקל או להחמיר, כמו לענין חוזר וניעור או לענין ביטול (ביו"ד סי' צט) וש"ך (סוף סי' קט) או להיפך, לענין ספק ספיקא או ספיקא דרבנן על ידי גלגול בש"ך יו"ד (בדיני ספק ספיקא דין א) ובאחרונים, יש לצדד הרבה אי לא נודע, דאומר מותר מקרי לא נודע, ועיין כלבושי שרד בחירושי דינים שלו (ר"כ, כו, לד), ויש לעיין בזה מש"ס (כריתות ד"ט) ומירושלמי הובא בר"ש (פ"ב דערלה משנה ג) ואכ"מ מ"מ לענין זה דליכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע, נראה דודאי מקרי לא נודע. ועיין בפרי מגדים (יו"ד בסי' קי, בש"ד סק"ל"ג) וזה ברור. לפע"ד.

אמנם לענין היי"ש של פסח שנשאר אצל המוכר, אי נימא שהבליעה שבווענטש מיי"ש חמץ הוי מין בשאינו מינו עם היי"ש של פסח, אם לא היה בכל כלי בפני עצמו ששים לבטל הבליעה שבווענטש, צ"ע לכאורה מטעם הג"ל, אלא שלכאורה אין נפקא מינה דהא-אנו דינן רק להכשירו על הפסח הבא, כי עכשיו כבר עבר פסח, ולענין פסח הבא עכשיו הוא קודם הפסח, וא"כ יכול לערבו, היינו לשפכו בכלי אחד עד שיהיה בודאי ששים לבטל הבליעה, כמו שכתב המג"א (סי' תמוז סק"א) וכנ"ל. ואין לומר דליון דבפסח העבר היה חוזר וניעור

הערוכת יבש ביבש וכנ"ל, א"כ נאסר גם להשהותו, א"כ יש לאסרו גם לאחר הפסח, ואף שאף הכלי יי"ש שהיה אסור מטעם חמץ הנבלע בו, לא היה בו טעם חמץ רק מפליטת הטעם שבווענטש, ובכהאי גונא בלאו הכי אין איסור בשהייתו כמו שכתב החק יעקב (ריש סי' תמב) וזוה אינו, דכל טעמי היתר שכתב יעקב לא שייכי הכא, שאינו טעם משהו, וגם נ"ט בר נ"ט לא שייך ביי"ש.

ואף שהחק יעקב כתב שם, דאף בטעם גמור כל שהוא רק טעמו ולא ממשו, יש לצדד דאינו נבדל בכל יראה, כבר חלקו עליו האחרונים הבאים אחריו, אמנם גם לדברי החק יעקב על כל פנים אסור להשהותו, ובעבר ושהה אין להחירו, רק בהנאה ולא באכילה כמו שכתבו האחרונים. אלא שכאן כיון דשפיר נתבטל קודם הפסח אלא שכפסח חוזר וניעור, אף שמדברי הט"ז (סי' תמוז, סק"ח) מבואר דבכהאי גונא אסור אף להשהותו, וכן משמע מדברי הפרי חדש (סי' תמב, וריש סי' תסז). אבל מדברי המג"א (בסי' תמוז, סק"א) מבואר דסבירא ליה דמשום חוזר וניעור אין איסור להשהותו, ותלי לה רק בפלוגתא הרשב"א והרא"ש (יו"ד סימן קט). ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי הרא"ש כמו שכתב המג"א, וכאן הוי הפסד מרובה כמו שכתב כ"ח.

ומכל מקום אף לדעת הט"ז, אין איסור השהיה רק לכתחלה, אבל בעבר ושהה מותר כמו שכתב הט"ז גופיה. וכן בנידון רידן שפיר יש תקנה אם בכהאי גונא לערבו עכשיו בכלי אחד באופן שיהיה סי' נגד החמץ הבלוע. אמנם לפע"ד דכל זה הוא, אם היי"ש חמץ הבלוע בהווענטש היה עשוי כולו מתבואה מחמשת המינים הבאים לידי חימוץ, א"כ היי"ש כולו חמץ, דאף שיש ביורה תערוכת מים, ואולי יותר מים מתבואה, מכל מקום הזיעה שעולה שהוא היי"ש, הוא רק מתבואה ולא מהמים, כי המים אין בהם כח ותמצית, שיתהווה

(א) דברי אמרי"ל הגאון זללה"ה נכונים וברורים, וכן מבואר בתשובת נודע ביהודה (מה"ת חיו"ד סי' נח) כיון דמשערין בכל היורה, אבל היכא דהתבטל היה פחות מהיורה, ויש בו חלק איסור,

מהם יי"ש. א"כ הזיעה הבלוע בהווענטש הוא כולו חמץ, וכן כתב בחשובת נודע ביהודה (מה"ת חיו"ד סי' נח) הנ"ל.

אבל אם נעשה היי"ש ממיני קטניות, כמו קאגרוזיש או מבארבאליש, כמו שעושין מהם יי"ש במדינה זו, אף שנחננים בהגיגית מאלץ משעורים והוא מעמיד ומחמץ הנבלל שבהגיגית, שיוכל להתחוות מהם יי"ש, מכל מקום ידוע שקמח הקאגרוזיש או הבארבאליש, הוא מרובה הרבה על המאלץ, עד שהמאלץ הוא חלק ששית או חמישית נגד הקאגרוזיש או הבארבאליש. ואם שאין לדון את היי"ש לתערוכת חמץ, אלא לכולו חמץ כמו שהסכימו רוב הפוסקים (סי' תמב) דאם המעמיד הוא חמץ, חמיר מתערוכת חמץ, דהוי כאלו הוא בעיניה ועיין שם במג"א (סק"ט) ובחק יעקב שם. ולענין ראייה ברורה לדבריהם מן הש"ס פ"ק דחולין (ו, א) עש"ה.

מכל מקום זה לענין גוף היי"ש, אבל אם נחערב יי"ש זה ביי"ש של פסח קודם הפסח, אין צריך לשער נגד כולו, כיון דנעשה גם כן מדבר שאינו מחומץ, ואף בדבר המעמיד ומחמץ, אין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון, כדאיתא במשנה פ"ק דתמורה (ד"כ), וע"ש בפירוש רש"י, ועיין במקור חיים (סי' תמב, סק"ו). וא"כ בנידון רידן אם היי"ש החמץ נעשה מקאגרוזיש או מבארבאליש, ודאי יש בהיי"ש סי' נגד החמץ שנבלע בווענטש לפי ערך. דאף דאין לחשוב שיש בו רק בלוע חלק חמישית או ששית מחמץ, כפי ערך המאלץ המעורב בהקאגרוזיש או בארבאליש, דמצד הסברא מתהווה יי"ש יותר מהמאלץ לפי ערך, ממה שמתהווה מהקאגרוזיש או מהבארבאליש, דהמאלץ יש בו כח יותר, עם כל זה נראה דעכ"פ ודאי אינו מתהווה עכ"פ רק ערך שליש מהמאלץ, והרוב מתהווה מהקאגרוזיש. או מהבארבאליש, א"כ אין צריך רק עשרים פעמים לבטל היי"ש בערך (כ"ה), וא"כ

הגהות מבן המחבר

משערין כפי כל האיסור. ודלא כמו שכתב הלבושי שרד (ח"ד להלכות תערוכות סי' יז), רק כמו שכתב בספר חות דעת (בסי' קג), והוא מלתא דסברא, דמי גרע אם היה האיסור לבד בהכלי,

וראי יש ביי"ש של פסח כשיעור ביטול, אם היי"ש מחמץ נעשה באופן הנ"ל.

בללא דפיסקא אם יש ביי"ש של פסח שיעור ששים לבטל הבלוע מחמץ שבתוך הווענטש על דרך שנחבאר למעלה באריכות ככל אופן ואופן, אזי אם היורה והכובע נתלכנו כדינא יש להתיר בהפסד מרובה מעתה היי"ש של פסח לשותת בפסח הזבא עלינו לטובה באופן שנחבאר למעלה. והאמנם לפי מה שכתב הנודע ביהודה (מה"ח הנ"ל) היה אפשר לצדד היתר גם אם היורה לא נתלכן כדינא באופן המבואר שם, אלא שיש לדבר בזה הרבה בכמה אופנים, ולא רציתי לדבר בזה ולהאריך הרבה, אחר שכת"ה כתב שהיורה עם הכובע נתלכנו ליבון היותר חזק, לזאת כבר גליתי דעתי כפי שכתבתי. אמנם מחמת חומר איסור חמץ בפרט שכבר נתפרסם בהרבה מקומות חשש חמץ על היי"ש הנ"ל כאשר הגיע לאזני כבר, לזאת למעשה איני מתיר רק באופן שיסכים עוד אחד מחכמי הדור המפורסמים, ואז גם אני מצטרף למעשה באופן שכתבתי למעלה, ושולם כנפשו ונפש הדור"ש באהבה.

שלמה במוהר"י זללה"ה חונפ"ק הנ"ל

(ב) ועל דבר שאלתו השנייה בנדון הגט פיטורין שכתב המסדר שם המגרש זאב המכונה וואלף דמתקרי וועלווליס, ובאמת שם המגרש זאב המכונה וואלף דמתקרי זאב ואלף, ונקרא בפי כל וועלוול. כבר גשאלתי על זה זה לא כביר, מהרב דקהילת דראההא. והשבתי לו בקצרה, שאף בדיעבד איני מסכים להכשירו, ולמעשה בזה יש לכתוב זאב המכונה וועלוול, או לכתוב זאב וואלף דמתקרי זאב והמכונה וועלוועל, או לכתוב זאב וואלף דמתקרי זאב ודמתקרי וועלוול, כי בשם שכותבין בגט לשם העיקר הוא שם זאב וואלף, ושם וואלף הוא שם לעז, ושם וועלוול הוא גם כן שם לעז. על כן לכאורה יש לכתוב דמתקרי, אלא שכיון ששם וועלוול לא ניתן לו מלידה, אלא מחמת געגוע אחר כך, י"ל דנכון יותר עליו המכונה. ועיין בתשובת רמ"א (סי' פד) והוא להיפך מדברי הב"ח בחבורו ובתשובה. וכבר האריכו בזה האחרונים, ולא אאריך בזה כי דברים אלו אין להם שורש בש"ס. אמנם כל אחד מאלו השלשה דרכים, יש להם על מה שיסמוכו, אבל דרך שדרך בה המסדר הוא דרך עקום, ואין לו מקום. והמשדד עמקים, דברו הטוב עלינו יקים, במהרה בימינו אמן, ושלומו יוגדל כנפשו ונפש הדור"ש באהבה.

שלמה במוהר"י זללה"ה חונפ"ק הנ"ל

הגהות מכן המחבר

דמשערינן בכל האיסור כיון ולא ידעינן כמה בלע, וא"כ מאי מועיל בהם עוד היתר, הלא נימא דבלע גם את האיסור גם את ההיתר, לפי ערך הבליעה משניהם, וזה ברור.

השלמות

(ו) בנידון זה שאל הגאון השואל ג"כ את דעת הגאון השואל ומשיב ובספרו (ח"ב מהדו"ג סי' י) הוא משיב לי: והנה מ"ש בני שנקרא בפי כל וועלוויש ולתורה נקרא זאב והוחם עצמו זאב וואלף, הנה לכתחילה היה ראוי לכתוב וועלוויש דמתקרי זאב וואלף, ומ"ש הרב הגאון הישיש מטשערנאוויץ לכתוב זאב המכונה

תשובה פח

בדין ליבון כלים לפסח

סקאלא. יום ג' ואו ניסן תרי"ד לפ"ק.

החיים והשלום לירידי הרבני החסיד המופלא מ' ליבר שו"ב הבלתי מכתבם, ועל דבר השאלה אם צריך ללבן הפארפלינצע וראש הברזל מהווארטענע, מחמת שבעת הטחינה הם רותחים עד שהיד סולדת בו מחמת דוחק וחוזק הטחינה, והוי כמדוכה או ככית שאור ע"כ. הנה לבית שאור וחירות אין לו דמיון כלל, דהתם הטעם משום החריפות נכנס ביותר עד שיש אומרים דאף הגעלה לא מהני, אף אם לא נבלע על ידי אור. אבל בגוף שאלתם, הנה בלאו הכי אני נוהג ללבנם ליבון קל, מחמת הממש הנדבק בהם, ובוה אף מחמת הבלוע אין כאן בית מיוחד, דהא דברו הרבה פוסקים דבחמץ הוי היתרא בלע, ואף אם נבלע על ידי אור ממש די בהגעלה, מכל שכן כאן שלא נבלע על ידי אור ממש, וגם יש כמה היתרים כמו שיבואר.

אמנם אם אפשר לנקרם היטב, מי שמיקל בלא ליבון כלל גם כן לא משחש, דהא וראי יש ששים בהקמה נגד הבלוע, ואף דבלוע בכלי בלא רוטב כלל ביכש לגמרי, אינו אוסר רק כרי קליפה, כמבואר בש"ך

תשובה פמ

בדין בימוץ איסור חמץ ובענין אין מבטלין איסור לכתחילה

סקאלא. מוצאי ש"ק ב' אייר תרי"ד לפ"ק.

אשוב ואומר שלום לכבוד אהובי ירידי הרבני המופלג מ' שלמה והרבני המופלג מ' ליבר שו"ב.

דבר מכתבם אשר באו להשיג עלי מדברי הנודע ביהודה (מ"ק חיו"ד) שכתב שלא הקילו באין מתכוין

השלמות

(א) הגה"צ ר"י הורביץ ז"ל בהגהותיו כאן ציין: ע"י שפתי דעת ס"ט י' [עיי"ש בסו"ק כב שכתב בדברי הש"ך דאע"פ שאין לו רטיבות ע"י דוחק דסכינא מחפשט בכלה] ע"כ.

(י"ד סי' קה). ואף דהש"ך (סוף סי' צד) כתב דאגב דוחקא אוסר עד ס', י"ל דזהו ברטיבות קצת, אבל לא ביכש לגמרי. מ"מ י"ל דנתכטלו הטעם בנטחנים הראשונים, ויש בהנשאר ס' נגדס, ועיין במג"א (סוף סי' תמו) גבי זיתים, ובש"ך (י"ד סוף סי' צו) בענין מי לימניש. ואף דאין מבטלין איסור לכתחילה, מכל מקום כאן אין כוונתו רק לטחון ולא לבטל, כמו שכתבו הפוסקים (סי' תג), ואף שהט"ז (י"ד ריש סי' צט ובסי' קלו) כתב דזהו דוקא אם אי אפשר בענין אחר.

מ"מ י"ל דהיכא דהוי טירחא שרי, וכן כתב בספר פרי מגדים שם, ובפרט שכאן הוא קודם פסח ולדברי כמה פוסקים הוי נ"ט בר נ"ט, ואף דאנן קיי"ל לאסור, מכל מקום כשיש צירוף להקל סמכינן על זה. ועיין בא"ח (סי' תמו, ס"ה. ובריש סי' תנב), ובאחרונים שם, ובפרי מגדים (י"ד סי' צו, במ"ז סק"ט) וגם הוא אינו בן יומו חמיר דעל ידי הניקור ודאי שוהין מעת לעת קודם הטחינה לפסח, וזה ברור. ותקבלו חג הפסח הקדוש בקדושה וכשרות, כנפשו ונפש יידו דו"ש באהבה.

שלמה במוהר"י חונפ"ק הנ"ל

11

קבו

מדרשים

תוך האלה

סי ר"ז ר"ה ר"פ

שורה

האמורה מעט וריוע הניח ועריוו קיי יקיעו קייק צרול טיע תקרה לנעמה של צרול וסעולס
 קיי דלוי לכחצו האמורה עייס: אעפמה וצלותו גיהנין לנעל ולחסות מחלי מלכ והיעה עולה
 טאס יבגים קיי קיעו קיי קייס הניח עס האמורה לעולה וחסוי צמיך מעליע ומעלין טעיל טע
 על עס אעפמה ועי צעריס מערמג גע אום זי גדולי אין לשקל לכחלה אלכ דיעבר יע ללד
 אום י"ב י"ג י"ד נעס כום ומצנים זום להקל עפמיט צעריס טעילת יעניץ ח"א קיי ליג להצורל
 ציענד וגם ק"ל דכ"ז בעו אלכ בהעפלה גדולי אין סרותח עיי אט חובץ ומלכז כרנע עיי הסיקק
 חשש כיון טיכד לכל טעמיון לעלים זה עשאי כחז והף טעניד היסקו ומחז ומיז טעלר רק מעע וכבר
 הדק צקופיל ולא יואל אמר כום כויע ריוע וגם כי צא"ס כלל ל"א דין ח' דעקסיקל חילין טיע קי
 כחצו קן עמי דצרי ריוע וכן הונחג צומחצים לכחצו נגד עריות הזעה סועלה וזוקל צידעו לליכא קי
 על עס אעפמה טעול כינו ועמוק מעניס כי יע לאסקר עיי א"כ מביט צניל טענגל צענע
 עיי צ"ס בהכינוס פיי צנינו טעמיון אומו צניל בליעט הויעס עיי סחוס עיי היסק ומחז עכ"ס
 לגמלי צמייכתי פיי כינוי עס אעפמהו עס לוי כווי ועי צעריס מרלה יתוקל קיי כ"ד שלירד צמורי
 טס חניכס אצות וחי כגון ר"א זן עזרל טכל צני צרול לשקל צהסק ונחז ורק היעמיון טיע כינס
 אעפמהו נקראים כך וצאגוס טעיס צמייכתי פיי וגם לעולה וסס אין א"ס טולע ומחז אין לשקל
 כחצו טעס אעפמהו ליע אעפמה טעמיון צניל לכל ולא אדע עוט דכנביס וצעליע עס מוכס דעיקל
 האעפמה וקידליון צמייכט עס לוי וחי עיי סיני זום גס צמורי צרול טעלים וסייני צמייכיון
 דקתו לטון כינוי עייס אעפמהו וציעני ומג וצעס ואיציאל"ך צרול וק"ל להסיסק מועיל ט"ז יאסק
 יתקלל יכנה אף טעול עס כל האומס וכבר הינול כלל דענעט בליעמו מחלזן מיי דוקקל אכ לאסק
 היי טעס ומיייק טורס קיי טעס פילה טעול עס אקודס ליך אמוכ ליינו כדיו עייס היעט טכו
 ומעמה וכוונס האמורה ועי צניס קק"ס וקיי קללה כוונס והנס לעיטע"ל ליע קי יע לדון דכרגילין
 ל"א עור זום וכן עכ"ס בהעקלם גדולי אין טעמג צכך סיני אין וצעלין לכחלה אלכ י"ל דכנביג
אכר מייס ריוע טיע לחוס על הוסקל טעול עייס זהו דטוי טעק וצנייק דצרי טעליע יע לשקל ומיז
 טעס גדול וצפעו צמייכתי אעמיקקל הוסקל וסס לכחלה צרולי אין וקמוך עיי ועי טעמי מיינוכי
 גנייטות ורואי לריוס עליו אהכד סכולל דעס ולא להלי ומ"א קיי הי צלומע דצרי צמיט דלפיי נעג
 לאוי לקוד גיעיון אלל טענעה צנגה או יע לשקל צכלי טעמחז ואופס חממו היי לאוי להסיר מיון
אכר הנה ככר כחצמי צממי' ח' ומכד דככל טעול נעע וגם כס האור עיינע וחי עייס היעט
 ומקיס טעק יע ומקיס חקנה לכחצו לטס דדצניו וועלל קיוע לשקל וצניל יע לגרף עור
 שיחור סייפר ויכתיב גע אמר לכל טלל טענענו ססיקו של גדל"ס דצנידו רותח אינו טילע היעס
 ומענעל טעול צו כיון טלוס לקופל לכחצו גס כום כוונס בהגוס ומחלי"ס צעמו ודלויכא טעיקות מעמילין
 גיעיון צלס טעמג הוס פקול עור לא עעס טעמיומי לכחלה כרדע.

וכן טעיס וטעליס ומקופל זכס לצנג עיי אמר חת ועי טעיס וטעליס דכניס וסעליס וסעליס
 סדיו וכיי וכלי הקינזס צומחע מקודס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס
 סרמלון יחור ויעספ עליס טעמי ויגנע טעמי גיעיון קק עיי זיעה אין חורז ואיסק עיי זיעה ודצרי
 ויכוין לגנע צלוחו טעול ככר עפיי סדיו וכן מללמי חמוסיס צומחמי"ס אלכ עכ"ס ספכים עס לשקל
 צממי פיי ח"א ח"ע קי' צי דגס חמר טעל גמא ועעמל דריי כדלח יתכ כרין והף דכנבי"ס צ"ס
 ליד טעליס אס כוואל צו חטע סיטיל וכל סקופר קיי קק"ד ומוויי כחאילמי לחטע ל"י סיומך כיון
 לחזור ולכחצו גע אמר גס צלל דיעעט טענע וליטמו טעעולס נוסגין כן ועי טעיס ציט סיומל
 ליד טעליס עייס וחמיז מללמי סדנז מטרע טעמי ליד טעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס וסעליס
 לסעמיון קיי קמייס וסעמי סעמייז ח"א קיי אלף טעול היי אעמלה מעליע גס צעלין ועייס נגלה וגם
 קסיג צדן כחצו צגע לקנעטל וגם צלל היסק גויל אי כיומל פירחל אינו ליעותח ועמייט צעמיס
 ולדד להכעסי ומיז קייס טעוכלו לעסות טעמיון קיי ליי קק"ו ואמיו דלפס קי טערי דוד וטס דלפס
 סקופר ויכוונ צו אמר ויחטו ליד טעליס וימן צי סעמק חמיי ככמי ומאסיק סחיל ז"ל טעסק
 גיעיון להאקס ויכוין טעגנעל צליוו טעול ככר דכנגל אינו ליעותח וסול דכצני ודלל כעמיס טעליס
 והאמוריס טעמלוק וסקלוקו צדיו צי גיעיון עיי טעליס טלוס טעולק על טעמיס עייס צכסיג גדולי אין לשקל
 עי טעיס קיי ל' וגיס קיי ק"ו וסמיט קיי קייס לל צמק סעולק עיי מעמיוט וספאכ צצנכ הנה גס
 ידעו מדצני סרעבי"ס הינול וליכ לונס לנו להכניס צמקניס יע דיעות טליון הקרוס ומסיק ועמייט
 מעמיוו צעמיי דמק ומועט לעעיות כפי סיי"ל אף דעמיס דציי טעלי"ך טעמיון ליי אום גי ומייכט זום
 צמיי ככין ליתן מקודס גע זה להאקס ואמיי יכחצו טעמיס דציי טעלי"ך טעמיון ליי אום גי ומייכט זום
 לטס לעעיות כפי סיי"ל ומייכט אס גמג טעלען ככר עפיי צמלה צעור אלל טעק חמייכ עיי
 וזע טעיס וחס לאו הכי לא עעו טעמיון ויחורז ומעוט י"ל דכנביג לכיע אין סקרוס ומסיק כיון
 וימן להי גמג טעמי יען טעול חטע גיעיון וטעול טענע חממיל הלוקוסל לעליע גס צמייכ קירס טעמיומי.

סי ר"מ

לחוד תודול ועי מו"ה ענזיל טו"ר דין י"י אבייק
 ווארמאטיסטי ברוסיא

סי ר"ח

לחמי"ב המופל מו"ה אדעזר מאיר י"י פליינמאן
 שריב דק' ווישניין

ע"ד טעלמו צמורי צמל טיע בלענעטעסין טל ע"ד טעלמו טעמיס טעול לכיון לדין ראוין טיע
 צוועקיי

מועיל היסק מוון. אלץ בכלי ממשות מומר משום בעולטו קך פולטו. יעי' בשעי' הרב מלאדי (סי' מלא) בהא דכלי מרס אינו מועיל היסק מון העעס ממשו דהיחוסו נבלע בפנימיות הכלי לדיך להפליטו גיכ דרך פנימיות הכלי דכעולטו קך פולטו. ומה שמעט מעלטו עניס להסר. הוא עעס לאיסור:

ב) ומי' אס מתלבן מעבר לעבר מראה דמהי. דהנה
 בזבחים (דף ל"ז) דמקשה מאחר שמועיל היסק במרס קידיות של מקדש אמאי ישברו להדיניטו לכשנות עיי'. דהנה בעיי' (דף ל"ג) הלוקח קקקיס של גויס יעניס טוקן לחוטו לר ומוריים למחילה. בעי' מוני' ריי' פשיאה מרבי החזיון לריבן אש ומלבנו מהו אלץ ליר שורף אור לא כ"ס. אימרה נמי קקקיס של עמרי' שהחזיון לבכשן אש כיון שכברו זיפתן מויגין. קיוסא ופרשי' הכניס קסמין דולקין לתוך הקקקן עד שכשרס ופתון גליגי צה והלכחא כמאן דאסר. פרשי' ולא דמי להחזיון בבכשן דהס כיון שהכריקו מנחוץ עד שכשרס זיפתן כבר מתלבן המרס אלץ הכל כיון שהכניס האור מיר זפתו נושר עכ"ל. ומעלה מוצריו דהחורת הככשן היסקת קך מנחוץ. דלי גס מנפניס מה ראי' מהשרת הופת הלא עיי' היסק מנפניס מיר זפתו משה. אלץ בהחורת כשנותו היסיק קך מנחוץ. ומי' מקשה בזבחים ולהדיניטו לכשנותו מוכח דכיון שמתלבן גס בעבר פנימי משוי' כהיסק מנפניס:

ג) הין אמות דלפי' קשה מה לריך בעיי' לקיח לר
 שורף אור לא כ"ס וקורין זה שייך. קך ביי' דליר שורקין הא בכל איסורים מועיל החרת כשנותו פהא דזבחים. וי"ל דדוק דקורין לריך לליק דרב מוקי לה במזור של מתכת אלץ בכ"ס לא מוני' היסק בשאר איסורין:

ד) ואך לפי משמעות הראש' הרי מתכת שמתלבן מעבר
 דבהחורת כשנותו מתלבן מנפניס ומנחוץ. כי השלכנת עולה לו בכל הצדין עיי' משמע קלת מוצריו כי השלכנת גס מנפניס. וא"כ אין לראי' משס. אך מהא דפי' מוכח להדיא דבהחורת. ככשן היסק קך מנחוץ:
ה) ואך לפי משמעות הראש' הרי מתכת שמתלבן מעבר
 לעבר. כולו אש כהא דפסמיס (ע"ה) למסקנא למי' רבינא. משמע גס גמלת של מתכת אש הוא. וע"כ כח ככן כי מתל' לנות פמילה של אבר טושין לה. וכן לענין שבת חייב על גמלת של מתכת משום מנפניס. קך משום מכבה דפטור פרשי' משום שלינו נעשה פתס. ומי' אש הוא. והראש' דס"ל (פי"ב מה' שבת הלכה ה') עיי' בלחי' דגמלת של מתכת לאו אש הוא יחידאה גבר רשי' והמכ"ס. וא"כ כיון שהוא עלמו אש שורף בעולטו כמחוק:

דברי הדר"ש הק' אברהם.

סימן קיא

כיה יום ג' פ' אדר שפע רב יסיק מה סאכאבשאב שוכי'ט לכבוד חתן גופו הרב הח"י' מלבי"ל ומפואר מ"ה יעקב ניי אבר"ק מאויגין.

א) דבר ההגטלה שמשומין. מיס לוכין. באמצעי
 וממנין לתוך האמצעי קני' חלול של ברזל ודקך

כדי' הקונה כלים ממנו חייבים בעבילה. ומי' מליס שקנה הוא מגוי אלץ עבילה ואף שדיו כשראל גיכ. מי' לא שייך בהס עבילה דהוי כעובל ושרן כידו כיון שערין סס כיד גוי. דומה לזה כחכ הסמ"ק בכליס שקני ישראל ועמרי' בשותפות לאלץ עבילה מקעס דהוי כעובל ושרן כידו. וכן פסק הרמ"א (סי' ק"ב סעיף י"א):

ב) איברא דלכורה יש לשות מרגא כשורא. וז
 דהנה (כפ' החולין) גר שמת ולא עבל. ר"ל אומר הי' גר שכן מלינו בלבושיו. שמתו ולא עבלו. וק"ל דמשמע דדוקא כדיעבד הוי גר. אבל למחילה לריך לטכול ולמה. הא ככס בלבושיוס כתיב. וכיון שסס לא עבלו למס יעובל עכשיו. וא"כ דכיון דהטבילה פועל גירות כנשים דלל"כ כמה כנכסו מתת ככפי השכינה עיי' מחויב למחילה לעשות הכל. אי' מהאי עעמא ודאי אכופינו עבלו גיכ. ותוב אין ללמוד מחלבוטיו דמילה לחוד מהני. שהרי סס עבלו גיכ. עיי' ל"ל דילפי' לה מהלוקח כלי שצורה מן הגוי דלריכוין עבילה ממשו שילאו ממומלמו של גוי כ"ס הוא עלמו דמחויב בעבילה מטעם זה. ועי' בהרשב"א לדמוי עבילה גר לעבילת כלי תשמיש. אבל אכופינו עדיין לא לעטו על עבילת כלי תשמיש עיי' לא עבלו:

ג) ולפי' יש ללמוד מהא דכתיב הסמ"ק דמומר שומר
 במשוכה מן דיון אלץ עבילה. קך מודכני טובל משום מטעם. ואס אימא טיקף מהלוקח כלי תשמיש מן המומר לריך עבילה כ"ס הוא עלמו שומר להיות יהודי. אי' הלוקח כלי תשמיש ממומר אלץ עבילה. וא"כ כלים שקניסו מומר מוני' לריכיס עבילה. והשאל' ממנו חסור להשתמש בהס בלא עבילה:

ד) איברא דכד מעיינין הא לאו ראי' דדומה למי' המוס' שלי' עמרי'ס. כהא דפליג אמוראי
 אי משכנמא כובני כמבו המוס' דלפי' למי' משכנמא כובני. אס משכן ישראל כלי לגוי ומור ופדלו אלץ טבילה. ולענין זה לא הוי כובני. והיינו דלא בעי אלא בקיין מחדש לא כפדלו שרק מורר לקייטו ומסקן קיין גוי ממנו. קן כמומר ששך לרת יהודי'ט שמתלבן מעטיו סרעיס ומורר ליהודתו ואינו יהודי'ט מחדש. עיי' כ"ל דיון כאשר כהכתי' מתמילה דמומר דיו כגוי לויניס אלו:

ה) שוב ראונו להפי' ופרי' (סי' ק"ק) שכתבו עעס
 מור ופדלו אלץ עבילה. משום דגוי מישרל לא קנה משכון. ולי נראה עעס' אחר דכיון דכידו לפדותו בעיי' של מלוה. כי פדלו אינלאי מילחא דמתעלה זכינו למפרע. כמו דלמרי' בערבין כמי ערי מומה רבית גמורה פי'. והיינו דכפדלו מתעלה המכירה למפרע והנשה הלוואה. ומתכתי' כתי' לה' רבית בלריכות. וא"כ אין ראי' מהמוס'. עיי' דין הר"ל ל"ע ענה:

א) דבר דבר אשר נסמק בכלי מתכות אס מועיל לו
 היסק מון. דיי'ל דוקא בכלי מרס מיט

כיה אור ליום ד' תצא תריב' מה סאכאבשאב שוכי'ט לכבוד אהובי הרב החריף החסיד מ"ה משה ניי מרי' בק"ק לארץ. והנקרא ר' משה'לי וואליערי'.

התפילה ל' אפריל 1917 - קריק סיני

שורת תשורת שי

ע"י

סימן סג

בלי מחבורה שמוצפים בפנים במוכות, ובלע בהם איסור, אך יבשרם.

עניד לכו סכסך נהקקק, ונטוס דסיסקו ונמחן וכו' לנולייס. גומרי, ונפנים מייס עליסן דלוח פקעי עייש קרי דלא ונחכי. נקדירות, סקקו, ונמחן כיון דבלע ונפנים, אף דלא צנע. ע"י אור איכ. סיכ הנמכות לא יועיל לו ליעון, ונמחן אחר שכלע ע"י ציטול ונפכים אלא ד"ל שא"ל מרס ונמכות מרס כיון דמורס אינו יולא ע"י הנעלה רק ע"י ליעון לא וועיל ליעון. ונמחן להנעלע ונפכים, ועוד דנמכות שא"ל דמס ונקלמו מס כולו מדע דמס צאויס שער כ"ח קיינע כחז: דכלי מחכות קיט עליו עולאי וסוקיס סאיסור לעלאי. ילגו ואפילו: דדבר: שלרין ליעון מריכא דכח האס שורף כל דגר ונמס שפסאך צו עמס לא יפלע ונמחי: לעולם, וכ"ס ונמס לחלז ואפילו מחון לנחמ דמס: סימחא גלע וכתז נבגיס מס ואפילו ליעון ויעונו: שמה כדי לקרוץ עליו קט דנאחר שא"ל אלא ותימר להימר או אף צדדז איסור כדאיסא לקונו סקני צנעלע פולט מיהא עפי ונענעלע: גלמי סלאי עכ"ל וסוצא צניח איס סימון סימון סימון וכתז מס דנקדוה צליעמ איסור לעלאי אין להמיר נהמס גסליס: חלז צליעון סכלו פולט סרי חפילו קדם איסור לעלאי כי האס שורף: כל דגר וחין: מיטוק צין צליעמ מחון צליעמ איסור ואיכ סרי נקדם צליעמ סאיסור לעלאי: ונמלגן: על הטילאי אף שא"ל גוס אחד ומוקדחו כ"ס אס נענע דרך פניס סנמכות ונמלגן ונמחן ולפי' י"ל עייש: מטור: דכלי מחכות יעלואס גמליס ונפכים ללצנו: י"ל דכ"ס כשנמלגן נמחן אס והסלגנמ ונמחן ועיין עיינע איס קיעון ספייא ק"ג ונחיי קייק עיינ.

עוד י"ל אולי עין זכוכית הוא ושיע ולא גלע ואף דוסקפת צני' דף ליב מס דריס קיכיס כמנו אף דכלי זכוכית לא גלע היינו כ"ז שלס סכא כיון דאין צ"י אלא חיסוי. על סהרס גלע ועיין ציאר סגריא קיעון ספייא קייק פ"ג ואיכ י"ל כיון דחיסוי על סהרס עוצר סנעלע להמורס, חלז, אןסאחר צלוע צחיפוי וזכוכית אין סכדא דמיט כשמה שלס או חיסוי ואיכ על ונמכות וועיל סהסר להנמכות.

שאלה 7

כלי מחכות ונמלגן: צפנים גללי' ונעלע צנן: איסור, ונמחמ, חסס, סהגלי' ונ. מרס ונלגן ואועריס קואס ונמלגן סכר ונמליקיס צמחור לסמלגן: לא יזיק להגלי' אס ספיר דויר, סהה צמחס ויוד קייס ק"ג כחז. לעלאוס גחליס דנקמחול לא כימט דמקעי ולימ דלא סקיק לכו ספיר ונטוס דמיס דכיון דאינו אלא טיע צעלוא וגס ספקן אס סוא מרס מומר לכמוץ עיינ: עיינע ונמחמ, קולמלגן צמחור ונמחן לא וועיל ונפוס דכנבים מם צלעמו ונפכים כן ליצומו לספיע: ל"ל ונפכים וכן ונצורר צטיע איס סכיס קיב אף דצפריק אין ונעמירין דף ל"ג עיינ קרקליס סל ככריס סהמיקן לכצן האס: כיון סכסרו ונמחן ונמחין ואפילו רק רפאי מרפא ופרטיי כיון סהקיקן ונמחן עד סנפסרס סומס ככר נחלגן סהרס וכתזו סוסקמ דלפי' אס מסיקו ונפכים עד שאס היס זמח ונמחן וסיס מטר ד' צכך רק י"ס לחמוץ דלואו מם עליה דלואו פקעי ונעייס ואס כן כאל דלא מייסינן לחיס סל"ל דקג. צלציון ונמחן אכל צאונס איין בליס דהמס לענין סכסר ונעייס סאלי דאפילו ל"ר שורף עיינ: וכן צטיע סכילא קיעון סכילא קיע צבלי מחכות ימן סל מחן ואימרו צציל צפנים טיהאס ונחמונו ונמחן כיכ עד סהפדיל ניסך צמורו ונפכים תליען כוס אינו גרוע מהנעלה עיינ: ואיכ כאל דספק אס סהיסור גללי' סוא מרס ונפכים וצלוע איסור דלרין ליעון מריכא לא ונחכי ללצנו ונמחן אך אס ונלגנו לאחר וועלע יוס ספסי' י"ס ללרד דצלאיס דמח נחמס יעקב דכ"ס דלון לו סוקק י"ס להמיר צאזי דסוי כדעוד וסחיי סכסיס עמו כטיס ספסי' וסוצא צפניס ויוד י"ס קיעון קייב ונצלין קסיל שס ואס כן גפי דלא סמכין אור מיינ כאל דסוי נמי פקמ ונמכות ואס סוא ונמכות סגי צלצו ונמחן דלא גרע ונמלעל ועדיף ויניס דלענין מחון עונוד. צמחוק לעון כל סלצנו מליס: עד סצול סקטי קט כשרף עליו כולאמח צאזי סיד מס איכ כאל ספסר ד"ס להפל אך עדיין ליע דמס, צפניע ד"ל עיינ אימח דלפיכך איי דקדומו צפנס יענרו ולא

סימן סד

אי שרי לחת בשבת מים קרים לכלי שימש בו חלב והבשיל כדי שיצוף החלב

שאלה מר חלב סנפל לספיעל דנמחן צויר ויעון ל"ס דלרין לימן לחמו מים קרים סליף סחלז ויסקלמו אס צנמס י"ס צו עקוס, ונמחן חון איסור דסוי כצורר כחו אין סולגן אס סכרטינן צאזי קיעון עיינע ונמחן אס סקיע ורלה ונעלמו לומר

ההספק בפנים ו
 והא בשל מחמת ז'
 עי' עכ"ל בקיבור.
 תואר קושיא גמי'
 וצ"ח גמרא לא
 גמחה ללמחא סקי'
 תליא יע"ל ועוד
 שנתלה אחר אל ג'
 משכשברו אין להם
 לבעית אסור רק
 שיעור המכובד בר
 מחמת ממחאון ומ'
 עי' נטמח חון לק
 לקליטת נקבו ומ'
 לעולם דלמחי לק'
 כ

שוב הבה מעלי
 מס"ח לעי
 בו ג' דחייס ללל
 גמח' הל' דה"ב
 אכל לענין הסקי' ז'
 כל השנה מבטרי'
 להמעיין במעמ' ו
 שביחא הב"י סימן
 להסקי'
עוד פקפק מעלי
 תאז ליתן ש'
 אחר אי חי תשוב
 חמורה אס עיניו
 לחוש דחייס עליה
 שפטיה מפפוליס
 מקומו ועמיו שער'
 שקורין בלעך וע"ל
 בל"ד שפופין על
 החמית השקל הל'
 לעון דבר חיש ד'
 חרם שמתע מדברי
 לא ידעיו מהיכן כ'
 התנ"ל בשמן חס'
 בו צריך להסות כ'
 כחב כן לענין כות'
 להס שפך עליה
 מהני רק ל"ל מה'
 להשכירו על ידי מ'

הנה כל זה לענ
 ברור דוח'
 מחלבו לל קד ער'
 מעלמו בה לפי מ'
 ולא להטיל אס'
 וכן קד יכלה הטי'
 דעיון שאין מתני'
 ש"ח דבשל מחמת
 בחופן שלמותו עי'
 להטיב על זה ממ'
 מחמת אס רוליס'
 אס פניעס דוקא
 ויש לו ברירה אחר
 להכניס כלו לחמ'
 מיי

אמנם כל זה לענ
 הפחיס ע'
 6*

סימן כב
מראה
סימן כב

פסק ועוד דלג"ה האחרונים חולקים עם על טעם זה של
 המרדכי הג"ל ועוד להפטר בכ"ג-כ"ד שיש שם לו הדיפות ור"ח
 חוק כתיב האחרונים אפטר ללא המצ ששים, וצ"ח שיעור וימר
 מ"ח בסי' ז"ח באחרונים שם. סוף דבר שאם יש שנתלה שם
 בשבתות אין אחר לו לפע"ל אין יסור ליתן הנה לפשומו בשבת
 אמנם אס לא יתלה אין אחר בשבת חסוק מה יש לצי"ר דעת
 המחבר דס"ל דהטעמה תפי לביט שאורי ומרוסת. אבל בלג"ה אין
 לנו לגבב קולות. בצי"ר בפי' מחב"ב שחמירו בו כל הפוסקים
 בכל דוכחה :

סימן כג

ז"ה יום א"ל ייסן מה מק הנהגות מהנהגות בשבת לב בגילה וברדינות.
 בין גאולה לגאולה חשיג ריחה והגלה שמוחה
 והילה לכבוד אידו בניני' הרב הגדול מעוזומנדל
 החרוץ ובקר המושלם בקישי' מזה' מנהגם מע"ד ל
 גי' דאבר"ן ארישאר והגליל יביע"א

מכתב האעט הגעטע בעש"ק העבר לעת מנחת ערב
 ואשר נפאלה ע"ל חין אחר זה שפניס ימים הורק
 ללל ישן של יין ואמ"כ הוריקונו שנית לללס חדשים. ועתה נפל
 ספק תמחר שבשנים שעברו י' לו ג'כ ללס של י"ח אולי חמו'
 הכל ישן שוריקו בו החלה י' של י"ח אלא עשו השבר כדעו
 רק רחמנו רטיב ברוחני קודם שנתנו בו חיינו והאריה ללפל
 בחמיה לענין מתי' יסיר של חין ולענין נטל"ס, וחולם אפי'
 קעת מתמטי באשמות' קיבולתה מוס' לשבתא דליגלא בשוגיא
 דסוקר תפטרפלא, וטע"ל ואלו מה בעמלו דתתא עלי י' מלכה
 וקרי רעיוני תפטרין, ע"כ החמיו הפלפוליס מן חזק רדי לבח מן
 הדיו, ולפע"ד יש להחירו בפסיות עפי' חיון התבואר שאל"ל י'
 סוף ס' קל"ה ללל כללס מושל יוסון. וכן"כ וכן"כ חסב עני
 ס' ע"ה י"פ משכיר אפי' כלל חרם שבתוס בו וכן"כ ונדבר
 חרין ומה שכתב עליו הגאון מ"ו תמיר אב"ד"ר פריש"ן שם ובס'
 אור חרם, כבר האר"מי בחרומו. לטובא דקדושת בשבת יסברו,
 וברר הביתס הפ"מ ע"ל ס' ק"ג וכן"כ וכן"כ י' ע"כ באור"י.
 ולבאורה יש לקלקל ע"ל מהמה שלא עמד התבוא ריחו י"ח חין
 דה"ב יין וישן שנתלה בין עמנו וריחו לא פג, והגס שבסי'
 קל"ה שם חומה שאפי' נמן בכותב מוס מעני יוסון ול' הש"ך
 קל"ה יין הנה דבריו לקומון מתי' דר"ח"ל ועיניו שם כלל י"ט
 משמע מדבריו שלא חמיר רק חמוס שז', בו מ' נגד הקליפה
 ואפטר דהיינו משוסמירי הסקי' בקליטתהוסי' ה' מוסוללס
 שנתכנס לקיום דעני לוא בעמיו ועירו, ויש"ל בל"ד שנתכ
 מעל"ע, ובאמת גם ע"ל הש"ך בפי' קל"ו וכן"כ וי"ח יש ל'
 הרכויו דברים ואכ"מ, אך תפטרפלא"ש שם ש"ל מלמח בעטמח
 ח"ל דבר פשוט הוה שיתא ויאל ופלטו בליעת הקיחו ומעבר
 בסימך ומבטל וחרר ובלבו במוט מן הסימך ממוס שז', מתיכש
 ע"י יין יב"ח ה"ח קתן דטעם זה שיד ג"כ בלעיטת ע"י כמות
 מ"עלני, ואל' דח"ח שם שיש מ' נגד הקליפה הינו מוס שהתמס
 קד י' מ"ח שם בלשון השואל, ע"כ"כ שיש ספק אס י' ה'
 בו י"ח, בודל"ו כל"ו הוה הגאון ח"ל למטרך עליו ולהסיר חיי'
 הלי' לשחוט בשבת, והנה ראוני שהסירי שרפתו ברוחני אכ'
 לא סוכרת אס י' מונח'ס להשכירו י' באופן י' בלג"ה י'
 למטרך על דעת המחבר להטעמה מהני אפי' לביט שאורי ומרוסת
 אבל אין צורך לזה דלג"ה חין מותר בשמים כלל .

סימן כד

אוכ"ס לעמוד אסוני ידד פפטי חרני מעטבל ממשלם כתי"מ
 מיכל יי'.
 ג"ק עכ"ל געוטי, ואשר נפאל מתינו בענין האחרונים
 השפויס במקומם וקדוים נגיגיר עפען אחר בחמ"ע
 מהה מוקוס' בפיו ברזל ויהיהיס יבערו אס וסופיין
 הקורה על הפיו ברזל ויש עליהס קיפה מרעפיס, אס
 מותר להשכירם מחמת כפמה יען שהסיןן מכוון. ואל'
 מהה שבה בריחוק מקום כ"כ הגרי חין בלעלד ידענו
 עי' שמש שמה בעלי הרעה במקומות הסמוכים ובפרט
 בק"ק אשפנין, אפי' כן חיון שדמק על דלמי בתי, ולא
 השכירו רוקס :

הנה במתלה הבה מעלמו רואי להסיר להסוקס בחמת מה'
 לאמריין כפמחיס ד' ל' ע"כ ואכ"ה הוה ואל' בשל חרם
 זכ

לעמוד חרני מעטבל ממשלם כתי"מ וסופי פ"מ מ"ה דוד צבי
 מיי מקיץ חיקל"ה.
דשאילנא קדעיתון ע"ל חבות שבי' במוט יין שרף ולאחר
 שעברו יב"ח הגעוטיה ומהו לחמו יין לפסמו
 ובחור אוקי"ב ח' כ"ל לא י' במוט י"ח רק יין, ופסק מעלמו
 ל"י להסיר חין לחוד גלי אחר ולשוחמו בשבת מ"ג טעמיס, ח"ל
 מ"ח החסב לבי בשו"מ שלו ביחא הפרימ"ג בפי' ק"ג דייסון מעני
 אפילו חכלי חרם, וי"כ מהמה שבריקונו לכלי אחר קודם פסק
 וה"ג להפטר שיש בו ששים כתי"מ החמית השקל מ' תל"ח סק"מ

הנה אלפי לא קועמדי שלפע"ל אין כלל חלה די עולה למטרך
 להסיר כמו שאכתוב, תכלת שאס אין יין אחר מתי'
 ותמחה שעת היתק ושמחה יו"ט, אפטר למטרך על הסימך
 שאכתוב בסמוך, אבל אס יין אחר בנתלה שומר נפשו ירחק מוס':
ראשון מחלה מה שמטרך על השו"מ ח"ל ח"ל נגמס בפרטה
 דמוקח מחלה, עי' גוף חרין שהגאון ח"ל יאל לעון
 בדבר חרם והפרי' על המדה להסיר אפי' בל"ה שבתוס בו
 ואפילו בשאר אסורין כו', קשי' על טובה דמבואר במרדכי בפ"ב
 דע"ל ס' הר"כ"ה דכלי חרם שבתוס בו י"ח אין לו מקנה רק
 ליבון, ואל' חומה לדברי ח"ל ה"ל להמרדכי לטורר ג"כ דייסון
 דייסון מליבון דיש לחוש בו דלמח פקעו גל הב"י, הבה לדבר
 בפי' ס' קל"ו אחר' של דין היסון למחר עלי י"ג, ומ"ח בש"ס
 ופוסקים דאחר יב"ח עפשה בעלתה חוה אין רחי' כ"כ יל"ל ללא
 מיירי רק לענין כלים מתכניסן לקיום או במוטין או כלי הגמ'
 דבכל אלו חומר לפי שעה וסס אין הכלי נחמד רק כלי קליפה.
 אבל בבתוס בו י"ג או שעמד בכותב יום שלם ובכותב מכותב
 אין לנו רחי', ובמילוק זה חומה לעול ס' יו"ל בטי"ו סק"ו לעני'
 שפס ועיטה דמבני רק לקליפת הסקי' ועיניו בש"ך ס' ק"ה לעני'
 מ"ק ל"ג ופי' קל"ו מ"ק י"ו ואל' ל"ש דלמחר אסורין פפרט
 לחמ"כ"ש שלא יושל הכשר. והגס שאין משכירי חת אחרי שלא
 כפשו שסטר ח"ל אמו בידי, חמס גם הפרימ"ג נקטסה מחר'
 למטרך עליו רק בשבת הדתק והפ"מ והבו ללא לוסרף עליו.
 ועוד דגם הח"ל לא הקיל רק כלי חרם או דברד חרין והבה
 בל"ד אריח חרמי לרעויהו דהא ביביט שאורי ומרוסת מעני דחמיר
 יומר מללי חרם לענין אס שהתמס בכן במוט דלחי' בש"ע א"ח
 ס' קל"ח סכ"כ, וגם חמיר מסחר דבר חרין דהא ל"ח מעני
 הגעלה ובבת שא"ח"ה לא מהני ומכ"כ בל"ד לענין י"ח שכל
 האחרונים דגרע טפי מנשאו"מ וביעיטס כלל אין לעון מל'
 הסברה רק מה שקבלו חמיס ואין לך בו חלה חידושו. ואל'
 אין לעו רחי' להסיר אפי' לדעת השו"מ ח"ל :

ובר מן דיין כפי המתין בלשון המלה שלא עמד החביות
 ריחו כלל יב"ח רק י' בו יין במוך יב"ח ח"כ
 יש לעין בזה דלא מהני ייסון חין שנתלה בחור יב"ח בין
 ועמנו לא פג, והגס שבפסי' קל"ה חומה לרס נמן בו מוס מעני
 ול' הש"ך והב"ד יין, הנה דבריו לקומון משו"מ הרא"ש ועיניו
 שם כלל י"ט דין ד' מבוחר בדבריו שלא חמיר רק מהמה שיש
 מ' נגד הקליפה וע"כ חמוס דמירי חסם בקליטתס ח' במתכנס
 לקיום בנתכס במוט מעל"ע ומכ"כ לעול, ובחמת גם בש"ך ס'
 קל"ו ס"ק י"ח הלי'ת ל' הרסורי דבריו אוקימוקומו, ולפי' י"ל
 בל"ד דכוי לחלוט התי' ואינו מושל יוסון. והסתר ג"כ שכל'
 מחמת שהריקונו לכלי אחר קודם פסקו אפטר שפלא לו זה מ"ח
 הת"כ מ' סק"ח בחביות של שבר שנתנו לחמו יין ורדכס
 לערומו לכלי אחר כו' ובחמת חמס רחי' להסיר שפרי לא חמיר
 שם רק דהוי נט"ל דשרי ק"ל רק בפסק חסור חס"כ בל"ד דהוה
 טעם לשבח וגם קודם פסק חוסר, וכתי"ס חתי"ל בעמנו שם
 בסוף דבריו ח"כ לא מהני הרקס. והביד ג"כ ס"כ מדברי
 המחמית השקל שכל' ששכר לא חיו ממוס של אסור כו' אשמוטתי
 בה מ"ח חסוק יתקב בפי' מתי"כ בנתובה שם שמתלק בין שבר
 ליי"ח דדוקא שבר לעיקרו מיס לא חיו ממוס של אסור אבל
 י"ח חכל אור גופא של ח' חמס אס בממון ערבו לחמו מיס
 פמו שדך לחמו י"ח אוקוינו, ח"כ לא ח' חר"ך מ' נגד כול'
 אך בזה הרבה חמיר בל"ד חמיר דמי הכתי' ויודע לשטר מ"ה שכל
 לפי ח"י"ח ולפי הכלי כתי"כ ב"ד רסי' ח"ו ח"כ חיו מ' מהמה חסרין
 ידיעה כתי"ס ב"ד ס' ח"ח דבאנו יוכל לעמוד על שיערו לא חיו

ב כל כלי עץ וכלי מתכות וכלי אבן (וכלי עצם) מהני להו הגעלה.

שערים מצויינים בהלכה

מבפנים, אלא דבמחצית השקל (שם סק"ד) חושש על התנורים שעשויים מפה דק, דע"י הגחלים מתקלקלים, ולכן חייס עלייהו ולא מלבנם יפה. ונחגים להקל ללבנם ובלפיד אש של גאון (טארטש), ומחזיקים הלפיד על כל מקום ומקום עד שמתלבן, וטעם שמקלין י"ל עפ"י מש"כ הטור"ו ביו"ד (סי' צו סק"ד) שאין לחוש לדבר שראוי שאינו כד, וכן בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' מה) כחוב דהנסיון הוא עד גאמן יותר מכל הסברות, ואגו רואים שאין מתקלקלים ע"י הליבונו, ועוד י"ל דכיון דנשי דידן מנקין קודם הליבונו בדבר חימי חזק מאד שמכלה כל הממשות, באופן שאין חשש רק על הבלוע, והם אופין העוגות בפסה באגנות, הרי זה דומה לשתי קדרות הנוגעין זה לזה דמות, ורק לכתחלה אסור כמש"כ ביו"ד (סי' צב ס"ח), וביד שאל (סי' צב) ובשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' רטז) כתבו, דדין שתי קדרות הנוגעות גם כשאתה הוא איסור, ולענין זה גם בפסה הדין כן כמש"כ בש"ע (סי' תמו ס"א) דכל דבר שאינו מפעפע, שאין שם רוטב דינו כשאר איסורים, וכיון שבדיעבד מותר אלו התנורים כדן שתי קדרות, ממילא יש להתיר בליבונו כזה אפי' לכתחלה, וכעין זה מצינו בהר"ן כתובות (פ"ט ד"ה האי דדיניה) דכל דבר שאם תפס לא מפקינן מיניה, מועיל סברה קלה להגבותו לכתחלה, ומורי מהר"ש ענגיל בתשובותיו סומך על זה גם בעניני איסור, דכל דבר שמותר בדיעבד, בסברה קלה יש להתיר גם לכתחלה, ועי' לקמן סק"ה.

(ג) כלי עץ וכלי אבן, עיין בפמ"ג (מ"ז סוסי' תנא) דכלי אדמה מהני בו הגעלה, ובמחצית השקל (תנא סק"ד) כתוב שלא מצא מבוואר דין כלי אדמה, ובדרכי תשובה יו"ד (קכ"א ס"ק כד) כתוב בשם פוסקים, דכלי אדמה לא מהני בו הגעלה, וגרע מכלי חרס, וכ"כ בחזון איש (ה' פסח סי' קב), וכלים העשויים מצעמנטט (מלט) — כתוב בשו"ת לבושי מרדכי (תנינא יו"ד סי' סד) דאם הצעמנטט עשוי ע"י צירוף אש, דינו ככלי חרס לכולי עלמא.

וכלי אבן דמהני בו הגעלה — כתוב בדרכי תשובה (שם ס"ק כה), זה דוקא אבן שלם, אבל כלים העשויים משחיקת אבנים, והתגבשו אח"כ לגוש אחד ע"י איזה דבר, דינם ככלי חרס, ולעומת זה כתוב שם לעיל (פוסק"כ) בשם הבית יצחק, דכלים שעשויים מתערובת חרס ומתכת, דיש לילך בהם אחר הרוב, וגם כשהם מחצה על מחצה יש מקום להתירם, ולפי זה הכלים העשויין מנסורת עץ טחון וע"י תחבולת הטכניקה וכימיים מהודקין לחומר אחד קשה, יש מקום להתירם בהגעלה, דכלי עץ מהני בו הגעלה.

עוד כתוב בפמ"ג שם, דהכלים העשויין מנייר וכדומה, ומפות אין היתר בהגעלה, כי אין מועיל, לדבר שבעין שנכנס בנקבי אריגה, וזוהו למדו בשו"ת חלקת יעקב (ח"ב סי' קסג) ושו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סז) דיש מקום להתיר

בזה מבוכה גדולה מה לעשות, כן אסור להפריש חלה בשבת ט), וגם אסור להשהותו, ודעת המגן-אברהם שצריך ליתן כל החלות לאינו-יהודי במתנה גמורה קודם שעה שנאסרין בהנאה, ויש חולקין, וכתבו תקנות אחרות וכולן דחוקות, ועל-כן צריכין ליהרר בדבר.

קטז. דיני הגעלה. ובו י"ח סעיפים.

א כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ א), לא מהני ליה לא הגעלה ולא ליבונו, אבל התנורים והכירות הכנויים מאבנים ולבנים מהני להו ליבונו בתנורים שהם בבית החרוף נוהגין דלא מהני להו הכשר, וכשרוצים להעמיד על התנור איזה קדירה בפסה, צריכין להניח תחלה טס של כרול ועליה מעמידין הקדירה, וזה מהני גם בתנור העשוי מהרסים ב).

שערים מצויינים בהלכה

ט) אסור להפריש חלה בשבת, ואשה שקבלה שבת ויו"ט בהדלקת נרות, ושכחה ליתול חלה, כתוב בשו"ת שואל ומשיב (תנינא ח"ב סי' כג) דמותרת להפריש חלה, דקבלת שבת שקבלה זה היה בטעות, שאם היתה זוכרת, שעוד לא הפרישה חלה, לא היתה מקבלת שבת ויו"ט עליה, וכעין זה כתוב בטור"ו (סי' תר"ס סק"ב), ופשוט דבבין השמשות אסור להפריש חלה וכמש"כ במג"א (סי' רס"א סק"ב), ועי' לקמן סי' קיט סק"א.

ואם עברה ונטלה חלה ביו"ט, אעפ"י שהודיע לה בעלה שאין נוטלין חלה ביו"ט, מ"מ בדיעבד מהני, ולא אמרינן בזה כל מילתא דעביד רחמנא לא תעביד, אי עביד לא מהני, (האלף לך שלמה סי' רפט).

א) כלי חרס שנשתמש בהם חמץ, כתוב במשנה ברורה (תנא סק"ג), אם קנה כלים מן הנכרי בביתו, ואין מכיר בהם בודאי, שהם חדשים, אם כלי מתכות, הם צרידי להגעילן או ללבנן כפי חשמישן, ואם הם כלי חרס, אין להם תקנה, ובש"ע הרב (שם ס"ה) ובערוך השלחן (שם ס"ט) כתבו, דאם הנכרי הוא מסיח לפי תומו, שאומר שהם חדשים, מותר, ונראה דמיירי שישתמש בהם לאחר מעל"ע, דהוי רק איסור דרבנן, דאל"ה הא אמרינן אין מסיח לפי תומו נאמן באורייתא, חוץ מעדות אשה, ועי' בטור"ו יו"ד (ס"ט ס"ק סד) ובש"ע (פ"י צח סק"ב).

ב) וזה מהני גם בתנור העשוי מהרסים, ותנורי גאון ועלקטריק שאופין בהם עוגות כל השנה, והחסיק הוא מבחוץ, ולא בתוכם מקום אפיית העוגות, עי' בש"ע (סי' תנא ס"ב) דלא מהני חסיק זה להוציא הבלוע, וצריך ללבנם

ד מג"א סימן תקי"ו וכושע"ת סימן תמיד סק"א
1 ע"ל סימן קי"י סעיף א' ב' 2 סי' תניא סעי' א' ב' ומג"א סק"א.

י"ב. בקדשה: כ"ג. כנגד הטפה כי הטפה אומרת כל סביבותיה.
 אלא טרפנו מאיז ז"ל היה אומר⁵ אם יש צמצול שבקדשה
 כ' פעמים כ' של הטופס מותרת שהטפה אינה אומרת אלא
 עד כ', ואם יש צמצול כ' לצמל אומרת כ' מותר. אמנם נרין
 לדעת אם קדשה כותמת מקבלת יעשה דשמה חוט הדמיונה
 שבה מעבדה מלקבל היעשה והכל יש למוש שהלפס
 שמתחיה מצטלת ומונעת דמות העליונה.

כז

גד לרגלי דצריך. ולי מה יקרי אמריך. כו"ל יקמון מליך.
 ועל מי לא יקום אורך. שמעמי שמעך שמממי. כי לפי
 השמע דוגמך לא הליתי. מקורי אכמה ממלה מתכחמו.¹
 ען הדעת על יוצל שלם ונקמה. נאל עד עין יעלה על שפה.
 יעבר להדקין פרוי להחל ועליו למיפסה.

כ"ד
 רשואלח! כלים טרופות צקרה ומעלה קודט: דס על
 המלמן של אחד מהם ולקחה האשה המלמן
 שהיה הקודט עליו וזקמו, אם המושל צקרה מותר אם לא.
 תשרבה יראה לי כל כלים טרופות בקערה אינו ניכר אם
 היה הדם על המלמן או על המלבן. ממה היה
 מוח לקטר לשלם מילת צמיה וסקת לאורייתא לחומרא.
 ואפילו כשלקחה המלמן המלבן שהוא דק וגלול נעטר
 ונשאר נקערה ונעשה הכל אסור. ואלו כפס

אשר בן ה"ד יחיאל ז"ל

כ"ה
 רמה שמאלת שהוא מנהג פסוק בואת הארץ שלא לאכול
 צמר שטהה צלא יקור ג' ימים אסיהו משנה או גמרא
 או מדרש או גאון. מנהג זה לא שמעתי. כי מה מלוי ציקור,
 הסלש אינו נעלע בצמר ליון הוא קרי אלא נהגין באשכנז
 וצרפת על פי הגאונים. שכתבו דבצר שטהה ג' ימים צלא
 מליטה שנזכר דס צמיו ואינו יואו על ידי מליטה ואסור. ור"י
 מאיר מדרטנבורק ז"ל³ הסירו צלל דלף אם לא יא הדס לחון
 הוי דס האצרים שלא פירש ומומר. אצל נצטלו צקרה אסור
 לדע"פ שאינו פולט על ידי מליטה פולט דמו על ידי קדשה.
 וכפדות וקערוט של עץ שאכלו צבן צמר רוחם מגעילן צמיס
 רוחמן ומותר לאכול צמס מלב.

אשר בן ה"ד יחיאל ז"ל

כ"ו

כ"ו בני שמויה שמאלת על אלפס מולמת אם ירילן לתם למטה
 צבירה ממה קדשה של צבל. נהלא לי שאסור ואפילו
 דיעמד אם נעשה הייתי אוסר הקדשה. כי הויע הטולה מן
 האלפס הוא כמו מלכ. דמתן צפ"ג. דמכשירין¹ מרמן
 טמאה² ויעמה טמאה, וטוואה³ צי יומן גרייה צצמ
 והיית מועע מתממה אם טמאה ועמ כל היית שמממה
 טמאה והויע ועמו טוואה צא צממס שאופן והויע ויעמו
 טמאה. מלכ הליון שמעיק דויעה יעוואת מן הדבר הטובה
 כאומו דבר נמלאת יעמ האלפס מולמת היא מלכ והויה ליה
 כטיפת מלב שנסלה על קדשה צממן שאוסרת הקדשה ואפילו

5 תשובות פסקים ומנהגים, ב. חלק הפסקים סי' עב—עג.
 כו 1 צ"ל "מחלייתו". 2 מב, א ד"ה יקבה ולפינו שם להפך.
 דניקה טרפה וכל שכן ניטלה.
 כח 1 נוסח השאלה (עד "היין מבווא") נוסף על פי כ"י (א. ע' 13).
 סימן זה הוא המשך לסדרת השאלות ששאלו מוקמי בלודז.
 שחללה בכלל יג. ז. ע"י"ש. 2 חולין מה, א.

כד 1 הביאה הטור ז"ד סי' סו.
 כה 1 מנהג זה מובא בשם ר' יואל הלוי בשם "הראשונים", וכן בשם
 מהר"ם מדרטנבורג. ראה תשובות פסקים ומנהגים לרי"ם מדרטנבורג, ב.
 חלק הפסקים סי' לו—לא ובהערות המהר"ר שם. 2 ראה שם סי'
 לא ובהערות המהר"ר. 3 שם סי' לג—לה.
 כו 1 מ"ב. 2 בהוצאת וניצואה ב נוסף כאן: "פי' של מים
 שאובין". 3 שם נוסף: "כלומר מרחץ של מי משין". 4 מ"א.

הרלוף קצנמן אריב הכן וויס גליה

יקרה יב

תליהאה

סי ז יח

מהדורה

אבן

חיעה עולה לנעלה ונבלע הויעה סם וכשעשעוין אחיב קדנה צפסק וזויע לנעלה ויפל הויעה לחד קדנה ליע דיע לאקור אזי דיעזר עיייש ולכחורה סול טקספסק צו כית:

אלם

לעניד גראה צרוי סכל קשקו סל ספרעיג סול רק צמוריס צצמורי ציה סחורק ססקון נצמון אכל ציזסקו ונצפסיס אין סוס נקוס לחוס לזיעה סויועה סעולה סס ען סנחבל: סקרפת ערס כעלעה צעלימו סל סמיר: סכל ססחמיר סס אפי צעט ססול גרוק דינו כחש עלונו כעווצר צרטיי פסקיס (דף עייה עייה) דיה אלא קפיד רחנחל חיל סס וזוס סחמיר סולרות אס סול וחס ססן צו בגד סחרק ונעקס פחס ואלע עכיל ולייב איך יעלה על סדעת לחוס כס לזיעה סול כל צלעה סף אחר ססול כעלעת צכלי סוס סאלע סורפה סול סירט גליצוין קיי אס סויעה ערס כעלעה חייז נוואד:

וראי

לזס וואס דליפליגו דז וויי צפסקיס (דף עיי עייז) לענין צר סמועה סען סללאו דריחא לזו ונלחח סול ונווטציון אלוי וצרייטח דלון לילך בי צפסקיס בלחד עפני סחערונת מלי לזו סערונת עענויס עייטיס ולכחורה קסה סול וצרייטח זו איביל סיוצחל ספרוויסו וגס סצרייטח צפני עלונו קסיו. לפי וזס סכחז דטיי צעצת (דף לייט עייז) צוואנה סס דסטר סול רחז לעוטה וקלר לעעלה. וסל כחצו סוואקיס וואס סריציע סי רכיה דסויעה סול ונועו סל סדצר סוויי. ולייב לזס צין לרז צין לזוי יקסס אדסני צצרייטח דלון לילין סיני פסקיס כז חז ד עפני סחערונת ליסני דעסחל טפי דלון לילין סיני פסקיס אפילו צזס אחר זס דסל סויעס עולה נעסק סרלסון ונבלע צעליזו סל סמיר צנוקס סקלר ססול עייג ספסק וספסק מרס סחמיר וצענושעוין אסייב ספסק סני צסחמיר וזויע לנעלה ספל סויעה עליו כצצרת ספרעיג סכיל זס אפי נוואן דקיל ריחל לזו מילחל סול אקור דסל דזעה סול מוושו ככיל ועייב דלון איקור לללוט סיני פסקיס קל בלחד דוקל וליס סעטס סול נוסס סערונת עענויס אין ונכחן קוסיי קל לזוי דקיל ריחל לזו מילחל סול אדעיב כויעס דצמיר סוסקן נצפסיס לז סייך צו סטש זזעה דוק סיעצ (*). אחר כחצי עיינמי סניט צדצרי ספרעיג ורליי סכחצ צפרוש דלל וויי רל קל צסיקון נצמון:

ואם

בלזו לזס סול אין לסקק סול סל ספרעיג נקוס לחול קל צמיר סל לגביס דדינו ככית ונשלייב צעיון סלפכני דעייירי צונוכח סול צונוכח

מלואת אבן

סריי וואדריי יייד סי ליה ללנוון דקיל סרייב לזו דלורייתח אפי לריי עיינו צעל וזל כחצ צונוצית אויט סי קיי דצליסיר עשס עכיע לזו דלורייתח אייב צפסק סלל לזוויי דליי קל איקור כעס

עדיס כוויש צטיע סס סעוף אי סל כחצ סרלייט קוק לענין לספקרה כוואנה לייך עדיס דעעוול דווקאצר סול סלייל לספקיע ענוון אלא צעדיס עיייש אכל לענין סירט סרגעיז סודלי די ער אחר וצפרט אי וואיען ליי כפי סרי וואדריס פסועיס וצחוריס צעייני וצפרט צניד טיש ללרף גכ עעס סססס עפסי סקיס ולי לרס:

אלם

זזס עייני סול עייני לעורר עיי סול סס עייני סרולות סרעט כחיי סלמיר לו ליסל אחרת ולי דיצר כלל עזיטר גירושין צעייב וזול מושך צוז אחר דעט גדולי סחמוריס זיל דסרגעיז צכשווי צי כסיס קיל ונידושין צעייב. אולס אול צעירל דען סרירל כרלז ליי כן כלשר כחצני צכונה סווצות ונוון דרפסקו צפני סעאדויות וסוכתי דגירושין צעייב קילי ונכשווי סמי כסוס ולין לסמיר ליסל אשס על אשמו צנוקס טיש לסמיר סרגעיז זולת צזי אפשר לו צוסיס אויפן לגרסה ציבל כרסה ורק אז יע לו עעס וצורר לסמיר לו ליסל אחרת עלי צלל גירושין ועייב דעמי צנידון סלפכני לסמיר לסליש סול לגרס אס אשמו זולת צעייב ולין לייך עולל רכניס. אף כצירציר לסציר סלייל לו צוסיס פסיס לגרסה אז אף אז אחרתי לרופס לרצני סרצניס סעמיריס ליסל אחרת עלי אס יקסעו צסזיטר עולל רכניס עיי ודריטת. וצכל אויפן קל לגרסק צעייב אז ליסל אחרת עלי איכני אומר סירט זולת אס אין סדצר גכ סוקי סוואסלה. וזכני דוריט צחאנה כלונגה:

בנימן ארי הכה ווייס

האבדייק טשערנאוויץ וזגליל

סימן י"ח

לכבוד הרב הגדול הדר"ק ושנון בשית

מודה לפתלי יהואל איינמאן ניי

דומיץ דק קאלבסוב.

עיד סלמלו אודות סגולערעסערן סל מחכות ססלס וסליך סחמיר וקציו סעמחין צומו טעלי צטר אז כול צזס אחר זס עמאש כייס מוחת סויעה סעולה ונצפסייל אחר ויפל להצטיל סני:

תשובה

ככר כסמקס גלמון צעל פרייג צוויי סי סכיל סלייל כייק עייז צמוריס סל ציט סחורק סעוטיין צווכס סלל כעין סמיר קען ונעוויין סמון

(* ובסוגיא סול דרז ולי צפסקיס (דף עיי) כסלמני מוחס אחר לסיעת סרייף

סנסיי דעעוול דרז דקיל ריחל מילחל סול סול מוסס דחיל כרי יסודס דעצייז לז צעלי לפי עייש

שדנר זה נוקדו צענו ונרומים כי הוא נצואר צמוקי
דהם (דף ס"ז ע"ב) ד"ה נעום כ"י נעם רר"ת.
ע"י"ט צפוק דיצור:

ד אונת שאלכי נספרי אפן יקדס נהד"י"ק מודר
ס"י כ"ג לר"ת להלך דלח כחור כלל זה דררי
קולי נספיי"ו רק נספני הקולות הם צירינחא אחס
כדיון של הטי"ו עס אלל לא נספני ריעשות חלקות.
דח נספרי י"ה להסיר כל ריעותה נפני ענמה ונענע
הפ"י"ו ע"י"ט נעפני"ו קווי"ן לנצרה זו ון הס"ט
וקדס ערקול. ור"כ ס"י נוקוס גס נכ"ד להקל. דסח
נצינח הננע נוקוס לר"ה ונצינח"ו שלח נוקוס
לר"ה הם נחי ריעשות חלקות לגור"י דסח נוקוס
לר"ה"ג הי"ה נענעס נסיקת הגיד"ן ועיב אפור אפי
נע"י"ט מופ"ן ולפ"י. נבקקר של"ש נסח"י"ב שלח נוקוס
לר"ה"ג עסס חליקור הוא נסחנת נצירת העלס ענמו
ועיב א"ן חקור ון דר"ן רק בל"ן ע"י"ט מופ"ן. ור"כ
נכסנר לענלה מאלצע אגודל כסלחו דכ"ן על
אריעותה דנסיקת הגיד"ן נפרי כוכל להקל נפס"י
ונפסוק כדעת הסוצי"ס של"ן עס נוקוס לר"ה"ג. וכן
כסלחו בל"ן לדיון על חליקור נצירת העלס ולמונע
לדעת רש"י דככל נוקוס נכסנר עלס זה חקור ה"ה
נזה ג"כ י"ה להקל נספ"י כדעת הס"ד דנוקוס
הפסד כי נזה נכקנר נע"י"ט. — אולס חכני נענעי
העלמי עס נספנעס חס"ח של"ן לקמון ע"י ולפ"י
נפני ריעשות חלקות א"ן להקל נחי קולות נסחנת
הפ"י כחכר כנפני עס נענע ככ"ן לר"ה. גס נודרי
המוקי דר"ה ספ"י כרחה של"ן להלך ככ"ן:

א צכ"ז כרחה לי ע"ס להסיר העוף נכ"ד. דסח
נכר עוררו החמוריס ונחס הגולן נכ"ד
נעוד"י"ק חור"ד ס"י כ"ח נכסנר העלס אפי לעננה
נע"ינור אלצע אגודל למה לא נכדי אורח. דסח גס
עס ח"ט נכוד עסח נוקוס לר"ה ור"כ ה"ה י"ה כ"ן
ק"ס נפסן ענול א"ן עס נוקוס לר"ה. ור"כ חפ"ל
קסוח נוקוס לר"ה ענול לא נפסקו מגיד"ן. והגולן
נע"י"ט עס חיר"ן דקסן לא נפסקו מגיד"ן. ח"ט
נענערק לנפסן נפסח נחוס דס"י נפסן חר"ג ע"י"ט:

אל"י נעני ער"ן לא סוחה לי נזה. דסח כל נענע
נפסן חר"ג הוא נסחוס עסוח קרוב לר"ח
כנצואר צמוקי נפסחיס (דף ע"א וע"ב) לענין
נכנר ומולדס ונדרלס. ועל כדננו פירושן על דצרי"ס
קוח למי נרוז נענעס העכנר והסולג"ס כ"י חולכ"ס
ח"ה חנפ"ל עס עיב סוח קרוב לר"ח שאלוסו גס
נחה

מלואת אבן

המוקי חול"ן (דף ל"ט ע"ב) ד"ה סל"י ל"ר כ"י.
חך קוסינו לק"י"ו דסח מולח נסר נפסן נסחנורס
לחנורס סאוכ"ו עורב נל"ס כנצואר נצרינחא נפסחיס
(דף פ"ה ע"א) ונפסן נצרינחא פ"ט נחי ק"י"ט ח"ט
ור"כ ה"ה הנצלע נפסן חחר נפסן חחר י"ח חו"ן
לחנורסו. ור"כ ה"ה עפ"ר נוקסס חס"ט"ס לר"ז נספ"ר
י"ה לחקור נפני נענעס ענעיס קלרתי ודוק:

נענכת נפסקי"ן דחם נוקלמו חס כל"ו ור"כ ה"ה
א"ן חילוק. כ"ן סוסק נענפ"ס או נענח"ן דסח ג"ס
נעוקס שלח סוסק חומו כנו נלד נסוסק ונעולח
סל"ן לחוס צו ליענע. וכל סודצרי"ס נצרי"ס ח"ל ודו"ק:
אר"ה חס נכ"ז דעת כ"ס להסוגר נעוקמו יענע
נלר"ו ותפ"צ ולכ"י הנלפע"ד כנצנ"י ונכ"י ידיו

כנימן אר"י הכר"ן ווי"ס
האבד"ק משע"נאווי"ן והגול"ל.

סימן י"מ.

לכבוד הרב הרה"ק וב"ן רבי כש"ת
מ"ה **מרדכי בריסק** נ"י בק"י
דאר"ה במדינת אונגאר"ן.

ער"י שאלמו נעלס חנפ"י. של רגל חרנעולת נענולח
חחר הס"סול ספ"י נכנר נכ"ו חסחמון אלל
רמוק יוצר מאלצע אגודל. ונעוקוס שומחיל"ן לר"ה"ג
וה"י נקנר רק ענר על נכ"ד. והעוף ענלה עס
הרנע ונפסות ופומן וחורמו נסומן סוכ"ן עס ענמן
חחר ונחנענ"ו כל"ס הרנע אלל הרנע חלס"ס. ור"י"ט
חלר"ך עור נצרי"ט חסנורנח. וש"ל חור"ד נזה:

תשובה.

הנה כ"ס העלה לחקור ח"ה העוף נענעס דסח
האחרונ"ס נפסן להסוגר שלח נעוקוס נפסד
נודנע נכסנר לעננה חס"י עלס אפי נצרוק אגודל
ונעוקוס שומחיל"ן לר"ה"ג. ור"כ דכ"ן י"ה ג"כ נפ"י
נע"י"ט ח"ה י"ה לחוס לדעת רש"י דככל נוקוס נכסנר
העלס ח"ה חרנע בל"ן עור ונכר חופ"ן ח"ה ר"ח
ור"כ ח"ה ח"כח לעננע ענול לא ח"ה ע"י"ט חופ"ן
ור"כ"ג ענעס ח"ה נענע"י"ט חס"י כ"ס. ועור חלר"ך
קולי נספ"י והפרינ"י נכ"י י"ה כנע דס"י קולי לא
נעקל"י"ן נספ"י. כ"ך ח"ס דצרי"ט כ"ס. ועור חלר"ך
נצרי"ט נענע"י אורור נלפני"ט. ולכ"י א"ן ענח"י
נצרי"ט לענין כ"כ נצרי"ט:

הנה נזה נספ"י ח"ה ללח נעקל"י"ן חרי קולי
נענע"י"ט נעס הפרינ"י. לא זכר נסודצרי
נצואר נע"י"ט סוף ס"י ל"ח. ולכ"י העירוס

נענע נזה נעק"י לר"ז נעח"ה דל"ן חל"ן נפ"י נפסחיס
ח"ה חפ"י ח"ס כ"ינח רק נפני נענע"י"ט גופ"ס ח"ה
נפ"ר דסח גס לר"ז לא ע"י"ך לחקור נעוס דסח
דסח חפ"י לחמ"ן דס"י"ל נע"י"ט ל"צ נזה נעל נפ"ר:
והשכ"י לו דלענין נזה של"ט חקור רק
נודצרי"ט גס ל"ה יסודס נע"י"ט נעל
לא ח"ה לר"ך להנ"ח נענע"י"ט כ"י סוח נפודצרי"ט נצרי"ט

האוסרים משום יהיא בתנור קטן וסחום, בו בזמן שזיעה דינו כממש.

מאז מתן תורה — לא חששו לזיעה בתנור

מעשה לאור כל המבואר, כל מעיין צדק תמה תמה יקרא, א"ת דשייך בתנור חשש זיעה כלל, היתכן שחכמי הש"ס, התנאים, והאמוראים, ואחריהם הגאונים והראשונים, הקדמונים, וגדולי האחרונים מייסדי הלכה זו לדורות, יעלימו עיניהם לגמרי מחשש זיעה, ובפרט תגדל התמיה, אחרי שבעלי השו"ע, כבר הזכירו בעבר דין זיעה (כס"י צ"ב — וס"י צ"ג) ואילו כאן שטרו לפרט ולבאר כל פרט הנוגע לתנור, א"ת דשייך זיעה בתנור, היתכן שברי מקומות שהזכירו דין תנור בשו"ע, לא העלו חשש זיעה אף ברמז כ"ד, ואף לא אחר מגדולי הפוסקים ובעלי המפה המפורסמים, הלא זו היתה ראשית חובתם, לפרש ולצוות מיד ולדורות, כל חשש אסור השייך בזה, ובפרט בדבר כזה, הנוגע לראשית תא, והוא שפיה נמעשים ככל יום, ועל אף כל זאת, העלם העלימו זקני העדה עיניהם, הלא דבר הוא.

לאור כל המבואר עד כמה היתירו ששט ומיוסר בש"ס וש"ע וכל הפוסקים, לא לחנם התרעם הגאון יעב"ץ ז"ל, והקים קול צווחה באהלה של תורה, על המחמירין בדין זה, עד שכתב שהוא פירות גמורה, והסידר שוטה המאכזר ממון ישראל.

אין זיעה בתנור

ועל ככתך האמת יורה דרכו, דמעולם לא עלתה על דעתם, דשייך כלל זיעה בתנור, יהיה באיזה תנור שיהיה, ובאיזה מאכל, וכישול וצליה. שהוא, וכ"ש

במאכלים המתבשלים תוך קדירה, או אגנות, כי חשש זיעה בתנור, לדעתם, לא היה — ולא נברא לא לענין בשר וחלב, ולא לענין איסור והיתר, ומעיקר הדין אף לא לענין חמץ בפסח, והיה אף כי ימצא בתנור משהו זיעה באיזה אופן, עכ"פ אין בכוחו לאסור את המאכל הנאפה והמתבשל אחריו, וכמשי"כ המיימוני והובא בש"ך, עיין להלן.

הטעם שלא שייך זיעה בתנור

ובטעם הדבר, שלא שייך זיעה בתנור הוא פשוט, וכבר רמזו המיימוני (שם) זה לשונו: ואפילו נגע בכלי כשתחזור ואופה תחתיו הי' ראוי להתיר דכיון שהוא מעט "גם כח האור מייבש", כלומר, כי מדרך הטבע, כל חלל המתחמם מכח אש ותולדותיו, ככל אשר יגבר חמימותו, כך יסור ויתייבש לחותו, וכאשר עדים אנו, על כל יושבי תבל ושוכני ארץ, הדרים בהרים הגבוהים, שאף בעיצומו של השרב והקיץ, האויר יבש, לא יזיעו שם כבשפילה, והטעם, שכלל אשר יגבה ההר; כן הם מחקרבים לקרני השמש, היוצר חום ויבשות, ומונע ושוך הלחות, וכן הדבר מוחש בחוש ומציאות, בין שני חדרי זיעה, אחד לח, והשני יבש, וכל זה מחמת כח האש הלהט בחלל היבש, וה"נ וכ"ש בחלל התנור, שכח האש והחום גובר ועולה למרות גבוהות, עד שמאדה מיבש ומכלה כל לחלוחית שבו, וכל משהו זיעה ולחות הנפלט מהתבשיל, מיד עם פליטתו מהקדירה, טרם הגיעו לרופן — וגם התנור, הוא מתאדה ומתייבש כהרף עין, וכ"ש שאינו מגוע לקדירה הסמוכה לו, והחוש והמציאות הנאמנים יותר ממאה עדים, יעידו על זה, פוק חזי שלעולם לא תמצא

בג התנור שום זיעה תלויה ונוטפת, זולת אם יניח התבשיל בתנור אחרי כיבויו, שחום התנור מצטנן.

מעשה גם ניקל להבין, למה לא חששו למעט השומן הנדבק בדפנות, דממ"ג (א) הרי בסתם תנור כאמור אין זיעה ולחלוחית, (ב) ואת"ל דיש, אין זה אלא מעט הבטל בסי, וכמו שהזכירו להדיא המיימוני ומהרש"ם, (ג) ואת"ל שאין שם סי, הרי מיעוט זה כבר נשרף, נתייבש, או נפגם, (ד) ואף אם שלש אלה לא יעשה לה, אין לשומן הנבלע בדפנות התנור כח לאסור התבשיל, כתשו מיימוני וש"ך (ק"ח ס"ק י"ב).

הוחירות שלא יבוא לידי זיעה

אולם יש לזהר לכתחילה, שלא לגרום לזיעה בתנור, והיינו שלא יניח התבשיל זמן מה בתנור מגולה אחר כיבויו, שאז מתמלא אט אט בזיעה, ודיש לחוש לכתחילה למש"כ הבית מאיר (שם) וש"פ, אלא שאין הדבר מצוי כ"כ להשאירו כפנים, ועוד דאפילו אם משאירו בתנור, אינו מתמלא בזיעה מיד, אלא אחר שהתנור מתחיל להצטנן, ואף אם הזיעה אין יכול לאסור שוב מכמה טעמי, וכנ"ל שהתנור נכשר מיד עם הסיקו, וכרב נוטראי ומהרי"ב בטור וד"מ (ריש תנ"א) והיעב"ץ והמהרש"ם שהסכימו כן בפשיטות בתנור של מתכות, ועוד הבאנו לזה חבל ראיות בתשובתינו הנ"ל להל' פסח, עיי"ש.

אף חשש היעב"ץ, לא שייך בהיום

ודע עוד יותר, שאפילו החשש דנשפך, שנזכר ביעב"ץ לענין לכתחילה, נחטל לגמרי כהיום, אחרי שעיקר השימוש בתנורינו נעשה כתבניות, שלרוב אין שום

לחלוחית זב תחתיהם כלל, וכמו שמסיק היעב"ץ עצמו שם, דכל כה"ג אין שום מקום להחמיר אף לכתחילה, נוסף לכך שכל מדפי תנורינו חלולים ברובם, וגמצא הרבה למעליותא, (א) בסתם אין נשפך כלום, (ב) ואת"ל דנשפך, אינו אלא מעט, ובטל בסי, (ג) ואת"ל דאין סי, עיקרו נשפך למטה, במקום שאין מניחים שאר קדירות, (ד) ע"י שהוא מתכות, הוא מתלבן מיד, (ה) ע"י שאש מתחתיו, רובו נשרף ומתייבש מיד.

דעת השו"ע ורוב הפוסקים ובתראי

והחכם אשר עיניו בראשו והאמת נר לרגליו יכיר, שכעיקר דברינו הלא מכואר להדיא בש"ס וכל הפוס', וכאמור, ואנו לא באנו אלא להוכיח שכן הוא העיקר לדינא, ואף שכמה מחברים החמירו בדבר, אנו אין לנו אלא סתימת הש"ס והטור והשו"ע וכל מפרשי פה אחד, ומינה לא תזע, ובפרט שכן פסקו להדיא גם בתראי ובתראי דבתראי, ה"ה הט"ו (יור"ד קי"ח שם) והיעב"ץ, והיד אפרים (שם), ומהרש"ק בטור"ד (תליתאי קע"ו), והפתיב סופר (יור"ד ס"י נ"ד), והמשנה ברורה (הל' פסח שם) ולבושי מרדכי (יור"ד תליתאי סי' פ"ד), אשר הוסיף ערות, שכן דעת "להקת גדולי אחרונים להקל בזה", וכ"פ בשו"ת בית היוצר (ס"י כ"א) כמובא במנח"י דרך אגב, הרי אין ספק שהתירם בזה הוא היתר עולמי ונצחי, לא אמרה תורה שלח לתקלה, וזאת התורה לא תהא מחולפת.

מעשה פשוט דכל המחמיר בזה, אינו אלא מן המתמיהין, אח"י דמה שנהגו הרכה שיש להם שני תנורים נפרדים, יש לזה מעלה, שאפשר לאפות ולבשל באוחו זמן שני המינים, וכן שלא יצטרך לבדוק נקיון התנור, אבל כל מי שאין היכולת בידו,

חלילה להחמיר לאחרים אף חומרא כ"ד בזה, ובפרט בשעת חפז וצורך, כמו ערכי שבתות וימים טובים וכדו', כאשר הרחיק היעב"ץ את המחמירים בזה, דוהו בורות, והפסד ממון ישראל, וחסידות של שטות, עיי"ש.

ובפרט אלו המצריכים להמתין מעלי"ע, בין אפית וכישול בשר לחלב, ואח"כ עוד ללבן התנור ביניהם, כמה הוראות אלו מרפסן איגרא, וטעות בדבר משנה, וכמה גרוע להטיל חומרות, טירחא, והוצאות יתר, על השואלים, בדבר שהוראתו פשוטה להיחר, כי כל בר בי רב יודע, שהמתנת מעלי"ע לא נאמר רק לענין בליעת איסור, ולא בין שני המינים שהיתרא בלעו, כ"ש דאין צריך מעלי"ע בהכשר ליבון, כמבואר בה"מ (יו"ד קכ"א סקט"ו) בשם הגהות מינמוני, ובדרכ"ת (שם ס"ק ל"ו) בשם הכנה"ג וש"ס.

אבל פה לנו להאריך, בדבר שאבותינו והביתנו וכל חכמי הדורות נהגו בו היחר מאז ימות עולם, שמעולם לא היה להם רק תנור אחד, ולא הצריכו לא הכשר, ולא המתנה, אלא נקינו מקנם הנחת הקדירה, שאל אב"ד ונגד' זמנך ויאמרו לך וכעדות הרב השואל בעב"ץ, והסכמת היעב"ץ, והיה אפתם נפית שלמה שם, ומהרש"ם ושאר כל הפוס' אין אחר המנהג ולא כלום, הן הן הדברים והמנהג שעליו סמכו כל בית ישראל מעולם, וגם לנו די בזה, וחלילה לעשותם בעבריינים, ונכשלים באיסור בב"ח ח"ו, ולמורה המחמיר בזה, אף אתה אמור לו, די לך במה שאסרה

תורה, כירושלמי (נדרים פ"א ה"א) ותו לא מידי.

פיסקא דהאי דינא

מעשה לאור כל האמור קם דינא, דבכל אופן שזכרו הרמ"א וש"פ, להתיר צליה וכישול בשר וחלב, אם בדיעבד בב"א, או לכתחילה בזה אחר זה, אין לחוש בו משום זיעה, ולכן מותר לאפות, לצלות, או לבשל, בין מאכל יבש — ובין מאכל לח, בין של איסור והיתר, ובין בשר ודגים או מאכל של פסח בתנור חמץ, וכ"ש בשר וחלב, או פת, באותו תנור "בזה אחר זה" ואפי' לכתחילה, ואפי' מיד כשהתנור עדיין חם וריחו נודף ממין הקודם.

התברל שבין התנורים

אולם כל זה אינו אלא בסתם תנורים שבבית, אבל בתנורי מסעדות ומפעלים, וכן בתנורי טוסטר שבבית, מסתפינא להקל ועכ"פ לכתחילה, כי הרבה לכלוך בעיף שכיח בהם, וכ"ש בתנור מיקרו גל "MICROWAVE OVEN" דפשיטא שאסור להחם בו בגלוי, בשר וגבינה, או איסור והיתר, אפי' בז"ז, וכ"ש בב"א, שאין לך ולתנור ולא כלום, כי אין חמימות בחלל, בכדי לשרוף וליבש הזיעה, על כן יזהר מאד לכסות לכה"פ מין אחד, ושהכיסוי יחזיק מעמד, כי מדרכו להתפרק מכת ריכוז החום, ויניח כלי אחר מתחתיהם לבשר ולחלב, מאחר שדרכם לזוב תחתיהם מרוכ החמימות, ואם לא נזהר ונתבשל בגלוי והזיע המיקרו גל מהם, יכשירם ע"י מים, בכלי רחב לכה"פ כרוחב הכלי שנאסר על ידו.

והנלע"ד בעז"ה כתבתי.

מנהגי ישראל
מאמרים ומחקרים במנהגי וקורות ימי ישראל

מכוסה הכל שני * מידי דהוי * אשתי קירות ונגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו זנגיעה

ביאורים

נראה למינקט בזה לקולא כדעת כל הפוסקים שהזכירו לעיל
וכסתימת עוד הרבה פוסקים, וכע"ז הביא בספר דרכי
בעניינה * אשתי קדירות וכי דאין אוסרין זו את זו בניקיע
פי בלא רוטב וכתב התוריד בס"ק כי שאפילו הקדירות
לחין מותר דבר מועט לא חשיב רוטב להוציא הבלוע מהן
לדופן והוכיח כן מהא דאמרין גם בצלי דאין בלוע יוצא
מחתיכה לחתיכה אף שבחאי הן לחין הרבה אלא חייב
לא מיקרי רוטב וא"כ ה"נ בשני כלים דהא דין זה דמכלי
לכלי נלמד מדינא דמחתיכה לחתיכה עכ"ל וכלאורה קשה
דהא קיימא לן דאוכל יבש המונח בכלי של איסור נאסר
דבלוע יוצא שפיר מכלי לאוכל אף בלא רוטב וא"כ אחר
לחלוטית מועט שבין קדירה לקדירה נאסר שפיר מהכלי והיה
נבלע אוחו לחלוטית לתוך כלי השני עם כלע האיסור שבין
אמנם התוריד לשיטתו בזה בחרתי והוא דבסימן ק"ה ס"ק
י"ג כתב דאפילו דבר צלול שבלוע מאיסור אינו יוצא הבלוע
בלא רוטב ע"ש ובסימן צ"ו ס"ק ה' כתב דגם בלוע באוכל
אפילו שמן אינו יוצא ליבלע בכלי אלא ע"י רוטב ע"ש
ועפ"ז נחא הכא דאף שאוחו לחלוטית מועט בלוע מאיסור
אין אוחו איסור נבלע אח"כ לתוך הכלי של היתר כי אחר
איסור חשבו רק בלוע אף שהוא מעורב ברבר צלול [וכמש"ל
התוריד בסימן ק"ה כני"ל] ואף הבלוע באוכל אינו יוצא
ליבלע בכלי [וכמש"כ התוריד בסימן צ"ו כני"ל] וזאת אם יש
רוטב והוא שכתב דמותר מפני שדבר מועט לא חשיב רוטב
כן ביאר ביד יהודה את דברי התוריד, אולם היד יהודה גופיה
פליג על התוריד ולפי דעתו איסור הבלוע דבר צלול אוסר
אף בלא רוטב דכל מקום שהצלול הולך גם האיסור המעורב
בו הולך עמו [ולכאורה מסתבר נמי כוותיה בזה] ובסימן ע"ג
ס"ק י"ג כתב להוכיח כן מפסיקא דהמחבר בסימן ק"ה סעיף
א' דהיתר ואיסור הכבושים בתוך ציד פחות משיעורא דבר
שיהנוגו על האור וירתיח [שהוא שיעור כבישה בציר] אוסר
כדי קליפה ע"כ ולפי דעת התוריד אינו ראוי לאסור כלל
דפליטת האיסור שנפלט לתוך הציר הו"ל בלוע [אף שהציר
הוא צלול] והבלוע אינו יוצא ליבלע בהיתר בלא רוטב והתם
בציר שהוא מלוח קיימין שהוא צונן ורוטב היינו דוקא הם
אע"כ הבלוע בצלול לא חשיב בלוע ויוצא אף בלא רוטב
[וגם על איך תוריד דסימן צ"ו הניל פליג ביד יהודה ואילו
סובר דדבר שמן יוצא שפיר מאוכל ליבלע בכלי וכן דעה
הבית שלמה בסימן קס"ח ועיין מזה עוד בסימן צ"ו סעיף א'
ד"ה ואם זה וכו'] ולפי"ז אם הקדירות לחין הן נאסרה
האחת מחבירתה ולא דמי לבלוע בחתיכה שאינו יוצא מחתיכה
לחתיכה אף בצלי אע"ג דאיכא נמי לחלוטית משום דהתם אינו
נפלט כלל מהחתיכה הראשונה, עכ"ל היד יהודה וע"ש עוד:

שכן זועה (מרדכי פרק כ"ה) (קפב) מיכו (קפג) * לכתחלה יש לזכר צכל זה (הגהות ש"ד):

ברי השלחן

ביאורים

* לכתחלה וכו'. והנה לענין תנורים המצויים בבתינו שלנו יש
לראות אם מותר להשתמש בהם לבשר ולחלב בזה אחר זה
יש לרן כזה מטעם שלשה חששות הראשון שמשמש
הוא מפני הויעה העולה מן החבשיל הראשון וכגון שמשמש
תחלה בבשר ועולה זיעת הבשר ונבלעת בתנור וכשמשמש
שם שוב בחלב ועולה זיעת החלב לתנור הויעה היא גורמת
להפליט את בליעת הבשר שבתנור ויורד טעם בשר לתוך
מאכל החלב והרי כעין זה ממש איחא ברמ"א בסימן ק"ח
סעיף א' שכתב שם ח"ל אם אפו או צלו איסור היתר החת
מחבת אחת מגולין אסור אפילו בדיעבד (פי' שורכם היה
לכפות מחבת על גבי המאכלים בשעת אפייה וצלייה ואם צלו
חתת מחבת אחת איסור והיתר והיו המאכלים מגולים אסור
אפילו בדיעבד ואפילו אינם נוגעים זה בזה והוא מטעם ר"ח
האיסור דאע"ג דקיי"ל דבדיעבד ריחא לאו מילתא היא שאני
הכא דהוא סתום לגמרי וככה"ג ריחא מילתא היא אף בדיעבד
וכדפי' שם הגר"א) וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור
לאכלו בחלב אבל בזה אחר זה אין לחוש (פי' ולא חיישינן
לאיסורא דריח כשאינם בתנור בבת אחת) אלא אם כן הויע
המחבת משניהם דאו אסור אפילו בזה אחר זה אם היו
שניהם מגולין דהוי כביסוי של קדירה (פי' דקיי"ל שביסוי
קדירה בלוע ע"י זיעה וגם מפליט ע"י זיעה וכגון אם הניחו
ביסוי בשני ע"ג קדירה חלביה והיתה בה זיעה נאסרה
הקדירה וא"כ המחבת הו"ל כמו ביסוי ובלוע מן הראשון ע"י
הויעה ואוסר את השני ע"י הויעה) עכ"ל הרמ"א ותנורא
הוא יורד. לכאורה כהיא דהרמ"א, ואולי דבעינן עוד למיחש
שניתו מן המאכל עצמו שמתבשל שם בראשונה ומגיע
לחמור נבלע בתוכו וכדעת הש"ך בסימן ק"ח ס"ק ל"ו דלכתחלה
מיהת חיישינן לניצוצות [דלא כדעת הש"ו שם
קפ"ב], ואין להקשות לדעת הש"ך מההיא דהרמ"א הניל בסימן
ק"ח דקאסר לה רק משום זיעה ולא הוכיח חששא
דניצוצות דהרמ"א מירי לאסור אף בדיעבד ולכו"ע לא
חיישינן לניצוצות בדיעבד] ושוב נפלט גם אחר בליעת
הניצוצות ע"י זיעת החבשיל השני, והוא החשש הראשון, והחשש
השני בזה הוא דמלכוד מה שנפלטת הבליעה שבתנור
שפ"א בעינן נמי למיחש שנשארו מן הויעה הראשונה על פני
התנור שנדבק שם ונעשה שם קצת ממשות [דומה למה
שהבאנו בפנים בס"ק קע"ט בשם הפרמ"ג ע"ש] והויעה השניה
תגרום שיהיה נוסף מאותו ממשות לתוך החבשיל השני
שפ"א גם חשש זה נכלל בדברי הרמ"א שם בסימן ק"ח] ואולי
דבעינן נמי למיחש שנדבק שם קצת ממשות מהתחת
הניצוצות החבשיל הראשון כני"ל בשם הש"ך דלכתחלה מיהת
חיישינן להתחת ניצוצות, זה החשש השני, והחשש השלישי
הוא לענין השימוש במכבר אחד לשום עליו כלי בשר ואח"כ
לשום עליו כלי חלב אי אריך למיעבד הכי, והנה
תולה דין בחשש הראשון ולכאורה איכא לאשכוחי היתר בזה
ממש"כ הרמ"א הניל בסימן ק"ח ח"ל אבל בזה אחר זה
אין לחוש אלא אם כן הויע המחבת משניהם וכו' עכ"ל
ומשמע דבסתמא לא מחוקינן שהויע ולא מיתסר אא"כ ידוע
לפי שזויע וראייה שדקדק כן בספר אגרות משה בסימן מ'
אלא שחונך שם לחמור בתנורים דידן אף בסתמא וכתב

ציונים

ש"ד) וכן כוח לכדוי כח"ו: (ש"ס) הבהות שטרי דורס סימן נ"א ומוצא דר"מ: (ש"ז) כן משמע שם בהגהות ש"ד: (ש"ח) חש' כחב
ש"ח) סימן נ"ד וכן משמע לנשא דכרמ"א דקאו לכל הפחות על צ' דברים: (ש"ט) כן מוכח בפרי"ג דכנהגה כשאל צלו"ה סדר שני
לחין ל"ו שכתב שם שלמעשה נוכסם לתלות נצר לייבש מעל לקירות חלב, וכ"כ בלג"מ ח"ג סימן י': (ש"ט) דמולא קאו על תלויה
בש"כ לייבש דוחק לומר דקאו חלפנו ועוד דתרוויכוו מהד עעמא ייבשה: (ת) כן מבוואר בהגהות ש"ד שם [וכובצלו דכיוו ככח
לפ"ה שם] וכן משמע גם ב"ט) כסומן ל"ו ס"ק ג' [וכמש"כ הפרמ"ג שם] וכן מוכח בכה"כ כלל ע"ד דין ד' [וכמש"כ בציבורים דב"ה
לכתחלה וכו' סומן לסופו וע"ש עוד מזה: (ח) כן פירש בכתב סופר שם: (חב) כן פירש בלג"מ שם: (ה) גם טעם זה

ביאורים

טעמו בזה דאפשר שבתנורים שלנו שסתומים בגג וכו' וכלים דאי מויע או שיותר נוטה שיויע עכ"ד וקשה לי בדבריו הוא גם המחבת דאיירי ביה הרמ"א סתום הוא מכל צדדיו דהא מהאי טעמא הוא דפסק שם הרמ"א דאם אפה או צלה האיסור וההיתר בבת אחת אסור משום ריחא אפי"ג דבעלמא קיילין דביעבד ריחא לאו מילתא דהוא משום דע"י המחבת הוא סתום לגמרי וכדביאר הגר"א שם בכיאוורו לדברי הרמ"א [ועיין עוד לעיל בד"ה ונבלע וכי שלדעת הבי"ח והאמרי ברוך והיד יהודה שהבאנו שם ג"כ צריך להעמיד את דברי הרמ"א הללו ודימן ק"ח דוקא כשסתום מכל צד ע"י המחבת דאל"כ לא היה נאסר ע"י הויעה] אמנם נראה שאין ללמוד היתר מדברי הרמ"א לכל עניני שימוש בתנור דרך באוכלים הנצלים או נאפים קאמר הרמ"א שמן הסתם אין חוששים לויעה אבל כמבשל במשקה חוששים אף מן הסתם לויעה דכן משמע בדרכי משה שם שדעתו לחלק בכך ע"ש וכן כתב ביד יהודה שם בביאור דעת הרמ"א [ומזה יש להעיר ג"כ על דברי האגרות משה הנ"ל דאחר שכתב שכתב דשמן בעינן להחמיר בתנורים דידן מסיק עלה דמכ"מ באפייה אין לחוש מן הסתם לויעה והרי גם דברי הרמ"א אמורים הם רק באפייה כנ"ל] וגם באוכלים הנאפים ונצלים יש לרדן בהיתר זה לפי מה שכתב בח"ח בכלל ל"ה דין ו' דדבר הנאפה הואיל והוא יבש אינו מעלה זיעה והקשה שם ע"ז במנ"י ממשי"כ הטור באורח חיים סימן תנ"א דכיסוי של ברזל שמשמים על התורה הוא מויע מהבל התורה שתחתיו עכ"ד והא קמן דאיכא זיעה אף בדבר יבש הנאפה וכתב שם במנ"י לתרץ בזה ח"ל ואפשר דשאני החם כיון שנשתמש בו כל השנה חיישין לויעה קצת אף בלא רוטב משא"כ הכא דלא נשתמש בו רק פעם אחת ועוד י"ל דהתם לענין ליבון והצלה לכתחלה קאמר דיש להחמיר משא"כ בדיעבד ועוד דאף דאינו מויע כל כך כמו כיסוי קדירה מ"מ מויעה קצת וחמץ בפסח במשהו עכ"ל והשתא לפי תירוצו השלישי דרך בחמץ מתמירין משום דהוא במשהו א"כ בהא דידן יש להקל בזה [ועיין עוד ביד יהודה בסימן ק"ח שם שכתב לתרץ קושיית המנ"י בענין אחר והוא דיש לחלק בין כיסוי התורה שהוא על הכלי עצמו שנאפה בו והוא סמוך לתורה ואז גם זיעה מעט מגיעה תיכף להכיסוי משא"כ מחבת שאופים תחתיו שהוא גבוה מהפשטידא או הזיעה מעט שיוצאת ממאכל יבש אינו מגיעה להמחבת עכ"ד וגם לפי זה יש להקל בתנורים דידן כיון שאין המאכל מונח סמוך ממש לגג התנור] אבל לשני תירוציו הראשונים של המנ"י יש להחמיר גם בהא דידן לענין שימוש בתנור אחר לכתחלה ובתדירות לבשר וגם לחלב אף בדברים הנאפים והנה לעיל בד"ה הכל וכי הבאנו ספיקו של הרא"ש אם רוחה מקבל זיעה והשתא אם נימא שהרוחה אינו מקבל זיעה שמא ה"ה דנימא הכי לענין פליטת הבלוע שברוחה דאין הזיעה מפליטתו והרי התנור כשנמצא בו זיעה גם התנור רוחח ואין לחוש אף למה שנבלע בו מהניצוצות של השימוש הראשון אמנם יש לומר דאף שאין הרוחה בולע מן הזיעה שפיר נפלט ממנו לתוך הזיעה ובלא"ה כבר הכאתי לעיל בדיבור הנ"ל שלדינא יש להחמיר ברוחה שמקבל זיעה ועיין עוד בהשו"י משכנות יעקב סימן ל"ד שהראה פנים בדעת מקצת רבונותא דסבירא להו שהזיעה אינה אסורה כלל דפקע האיסור במה שנשתנה להיות נעשה זיעה ומה שהוכיח הרא"ש בחשבוה שהזיעה כאותו משקה שהיא באה ממנו מהדיא דמט' מכשירין דזיעה מטמא כמשקה כתב במשכנות יעקב שם דיש לרחות דחלוק טומאה מאיסור ודטומאה תולדות המשקה כמשקה והכא נמי הזיעה כתולדות המשקה שבאה ממנו אבל שמענו דין תולדות ורק המאכל או המשקה עצמו הוא דאסור עכ"ד וצידד שם לסמוך ע"ז במקום איסור חמץ שעבר עליו הפסח והשתא אם נימא כסברת המשכנות יעקב יש להקל גם בהא דידן אמנם הרבה גדולי האחרונים חולקים על המשכנות יעקב בזה וכדכתב איתו גופיה שם ואף

צינונים

צ"ג"מ ע"ס: (חד) וכל האמור בזה צפנים הוא לענין לכתחלה, ולענין זיעה היכא דלא חזר במשי"כ צפנים יש לשלול בזה פי חס:...

ברי השלחן

בבתים שלנו לבשר ואחר כך לחלב אשר יש לעיין בזה מפני חשש של זיעה שחוזרה עולה לגג התנור מויעת הבשר ונבלעת בו ושוב עולה שם מויעת החלב ונפלט לתוכה מטעם הבשר הנבלע שם הנה כתבנו מזה בביאורים צדדי ההיתר והאיסור שבדין זה והירצה להזהר מכל חשש איסור בזה נראה לענ"ד (חד) שיש לו לכסות בכל פעם שמשתמש בו או את מאכלי החלב או את מאכלי הבשר ר"ל שיברור לו אחד מהם לכסותו בכל פעם וכגון שיכסה תמיד מאכלי החלב או יכריז לבשל כל קדירות הבשר במגולה כיון שלא יעלה זיעה החלב למעלה דהוה ליה כמש"כ הרמ"א כאן להחמיר במכוסה [וצריך להזהר לכסותו כולו וגם שלא יתגלה כל משך הזמן שמונת בתנור] ואז מותר להשתמש בו לחלב מיד אחר שסילק קדירות הבשר מן התנור, והני מילי דשרי לאלתר כגון שמכין שם מאכל חלבי יבש כגון באפייה וכדומה שעיקר חשש הזיעה אצלם אינו ברור אי נמי אפילו מאכל החלבי יש בו משקה אבל מאכלי הבשר שנשתמש בהם בתנור בתוך כ"ד שעות שכתבנו היו יבשים אבל במקרה שבישול שם מאכל בשרי עם

ברי השלחן

ביאורים

משקה וכו' לבשל שם אחר כך מאכל חלבי עם משקה שאז יזהר יש לחוש לזיעה כשיש משקה לכך יש לו להמיר ולא לבשלו שם אף בכיסוי עד שיעברו כ"ד שעות שזעשה או נתח טעם לפנס ואז יש להתיר ע"י יסודי יבשיל [ומה טוב בזה אם ינקא ג"כ את גג התנור לכלי בעיני שעליה] וכן להיפך לאחר שבישול שם המאכל החלבי עם משקה אף שיכסהו יש לו להמתין מלבשל שם מאכל בשרי עם משקה עד שיעברו כ"ד שעות ובמקרה שרוצה לבשל שם מאכל סתמי על מנת לאוכלו עם חלב יש להקל ע"י כיסוי אפילו כשיש שם משקה אף בלא המתנה כ"ד שעות, וכל דינים אלו נהגים גם בתנור מיקורוגל דאף שדפנות התנור אינם מתחממים מצד עצמם מכל מקום הזיעה העולה מן המאכל היא המה ונבלעת שפיר לתוך התנור ומפליטה גם כן ממנו הבלוע בו. עוד נלע"ד שראוי להחמיר היכא דאפשר שיתיר לו לצורך השימוש בתנור מכבר מיוחד לבשר וצ"ל לנו לאסור הבשר מפני אותה זיעה וגדולה מזו קיילין בדין בשר שחוטא שצאלו עם בשר גבילה דבתנורים מגולים שיהיו שפיהם סתומים (נראה דצ"ל פתוחים) אין לחוש לריח כל שכן בכה"ג ואין (נראה דצ"ל שאין) השחוטא עם הגבילה בתנור אחד אלא בחדר אחד דפשיטא דאין הגבילה אוסרת השחוטא כן נ"ל להלכה אלא שמהרא"י בכתביו פסק ופירש אה"א דתשובת הרא"ש דאינו אוסר אא"כ היד סולדת בו בקדירה של בשר מחמת הזיעה וכתב שכן המנהג פשוט שהולין בשר לייבש למעלה מן הכירה שמבשלין עליה חלב תדיר אעפ"י שהזיעה עולה מן חבשיל של חלב הואיל ואין סולדת בבשר מחמת חום אותה זיעה עכ"ל נראה שמפרש תשובת הרא"ש דאיירי בכירה שלנו ואפ"ה אוסר הקדירה של בשר ויולכן פירש דאיירי שהי סולדת בו וצריך ליישב לפ"ז הא דקיילין בתנורים שלנו כשהן פתוחין אין הגבילה אוסרת השחוטא היינו דוקא כשנצלו בתנור זה אצל זה אבל היכי שהשחוטא חלוי למעלה והגבילה למטה ותום זיעה של גבילה עולה ונוגע בשחוטא שהיא תלויה עליו למעלה חמיר טפי ואוסר וכי עכ"ל תשובת הבי"ח ונראה בביאור תירוצו של הבי"ח אליכא דשיטת המהרא"י דלעולם דרך הזיעה לעלות למעלה ולכן הוא נבלע שפיר כמה שנמצא למעלה אבל כשהזיתר הוא בצדו של האיסור ולא למעלה הימנו אין הזיעה אוסרתו היכא דיש פתח לצאת והפתח הוא למעלה מן הזיתר מן הזיעה יוצאת דרך אותו פתח ואע"פ שזיעת ההיתר זיעת האיסור מתערבים דרך יציאתם לחנך כל שהם הולכים בכיוון של יציאה אין הטעם של האיסור הולך דרך עמוד הזיעה בכיוון ההפכי לרדת אל מאכל החיטה ולפ"ז גם בתנורים דידן כיוון שיש להם פתח קטן למעלה שיוצא הזיעה משם לכאורה ליכא חשש זיעה במבשל שם תחלה בשר ואח"כ חלב וזאת זיעה אותה דרכה לצאת מן התנור ואף טעם הבשר הנפלט לתוכו אינו יורד בכיוון ההפכי מעליית הזיעה ועוד יש לראות אם יש להתיר בזה גם מטעם סברת הבי"ח עצמו במה שנחלק שם עם המהרא"י שלדעת הבי"ח אף אין הזיעה נבלעת במה שלמעלה היכא דיש לה מקום לצאת דאף שביארנו לעיל לענין החשש הראשון שיש לחוש ג"כ לניצוצות שניתו מן התבשיל ונבלעו לתוך התנור מכ"מ יש לומר דכשם שאין הזיעה נבלעת לתוך התנור לרדת הבי"ח כך מקום פתוח לצאת דרך שם מכ"מ נפלט שפיר לתוכה מהבליעה שבתנור וצ"ע בזה ועכ"פ היה נראה להתיר בזה מטעם אידך סברא שכתב הבי"ח בדעת המהרא"י וכנ"ל ואף שמדברי הלבוש בסימן צ"ג שהבאנו לעיל בד"ה ונבלע וכי נראה שאינו סובר כהב"ח בזה אלא לדעתו אף שהזיעה אוסרת דרכה לעלות למעלה מכ"מ מתפשט טעם דרך הזיעה למעלה למטה וכדביארנו לעיל שם [וכן מה שחוקרנו לעיל דשמן יש להקל בעניינו מטעם סברת הבי"ח עצמו דכשם שאין הזיעה נבלעת לתוך התנור כך אינה מפלטה ממנו גם זה מבוואר בלבוש להחמיר דס"ל שנפלט שפיר מן התנור ע"י הזיעה אף שיש מקום לזיעה לעלות ולצאת] מכ"מ הא גם דעת האמרי ברוך והיד יהודה כהב"ח ושם כתבנו דנראה שיש להקל כן לדינא אמנם אכתי לא ברירא לי אם יש להקל כן בכל התנורים ובכל עניני בישול דלפעמים התבשיל מונח

ביאורים

כסמך קצת לגג התנור וגם גבוק הניעה אינו בגג התנור ואף לא כסמך לו ממש אלא מופלג ממנו קצת וגם הנקב נמצא רק בוויח אחת של התנור ולא ידעתי אם במקרים אלו הניעה העולה מתחבשיל בכל התנור אינה פוגעת בו עוד דרך יציאתה מהתנור וגם יענין במה שהכאנו שם בדי"ה הג"ל מהיר יהודה שהוכיח מהנהגות שערי דורא דהיא דאיכא רק נקב קטן ליציאת הניעה אין סומכים לומר שאין חזר כלום מן הניעה למטה והכא נמי בתנורים דידן לא ידעתי אם כבולן נקב הניעה די גדול דנימא בחיא שאין חזר כלום מן הניעה למטה ועיין עוד מה שתיארנו לעיל עוד חשש שני בזה מצד הכניע הנדבק לגג התנור אשר לענין זה נראה דהצדדים של היתר שצודנו לעיל דהיינו סברת הב"ח בדעת המהר"א וסברת הב"ח עצמו וספיקו של הרא"ש אם רוחח מקבל זיעה וסברת המשכנות יעקב-לא-יעילו להחיר בזה דמכ"מ בעינן למיחש שהניעה החמה העולה שם מלחלח ומרככת את הכניע הנדבק שם וגופו למטה לחוץ התבשיל ואין לצוד בזה להיתר זולת באפייה דשם איכא למימר דליכא זיעה כל עיקר וכנ"ל וראיתי בספר אגרות משה שם בסימן מ' שכתב דמסתבר להחיר מצד האי חששא דמסתמא יש ששים בתבשיל כנגד הטיפות שנפלו לתוכו [וכעין זה כתב גם במהרש"ם בח"ג סימן ר"ח ע"ש] אולם באג"מ שם לא סמך להחיר בהאי סברא לחוד ע"ש וגם התם מירי באג"מ לענין דיעבר נראה לענין שהיא להמנע מכל חשש של איסור בזה יש לו לכסות בכל פעם שמשחמש בו או את מאכלי החלב או את מאכלי הבשר ר"ל שיברור לו אחד מהם לכסות בכל פעם וכגון שיכסה תמיד מאכלי החלב ואז יוכל לבשל כל קדירות הבשר במגולה כיון שלא יעלה ייעת החלב למעלה דהו"ל כמש"כ הרמ"א כאן להחיר במכוסה אלא שאף בזה לא יצאנו עדיין מידי כל חששא שהרי הרמ"א מסיים כאן שלכתחלה יש ליוהר בכל זה דנראה דקאי נמי על היתר הכיסוי וכמש"כ בפנים בס"ק קפ"ב ולכן נראה שאם בישל שם מאכל בשרי עם משקה וכו' ויתר יש לחוש לזיעה כשיש משקה וכמו שנתבאר למעלה יש לו להמתין שלא לבשלו שם אף בכיסוי עד שיעברו כ"ד שעות דאו הו"ל נותן טעם לפגם ולכל היותר אין בזה איסור רק לכתחלה ובוה נראה להחיר ע"י כיסוי דיש עוד לצוד להיתר בזה דעיקר הדבר הו"ל כשעת הדחק להצריך ב' תנורים א' לבשר וא' לחלב וכל שעת הדחק כדעבר דמי כמש"כ הפוסקים בכמה דוכתי [ומה טוב בזה אם ינקה ג"כ את גג התנור מכל בעין שעליו] וכן להיפך לאחר שבישל שם המאכל החלבי עם משקה אף שכיסוהו יש לו להמתין מלבשל שם מאכל בשרי עם משקה עד שיעברו כ"ד שעות, אבל היכא שאחד מהם הוא מאכל יבש כגון באפייה וכה"ג שיעיקר חששא דזיעה אינו ברור אצלם וכמו שנתבאר למעלה יש להחיר אף להשתמש בהם בזה אחר זה מיד רק שיכסה מאכל החלבי כנ"ל ויהא זהיר לכסותו כולו וגם שלא יתגלה כל משך הזמן שמונח בתנור, ואם בא לבשל שם מאכל סתמי ע"מ לאוכלו עם חלב יש להקל ע"י כיסוי אפילו יש בו משקה ואף בלא המתנת מעל"ע כיון שלדעת הרבה פוסקים מותר נ"ט בר נ"ט דהיתירא אף בבישול, כנלע"ד בדינים אלו, ומכ"מ מה טוב למי שאפשר לו להשתמש בתנור אחד לבשר ובתנור אחר לחלב [ויש לציין עוד שיעיקר החשש דזיעה שעוסקים אנו בו ישנו גם בתנור מיקרר-גל דאף שדפנות התנור אינם מחממים מצד עצמם מכל מקום הניעה העולה מן המאכל היא חמה ונבלעת שפיר לחוץ התנור ומפליטה ג"כ ממנו מה שבלוע בו] והנה יש לראות אם מהני לחמם את התנור בין שימוש הבשר

צינונים

(תח) ש"ך בסיומן ק"ח ס"ק ל"ז כדאור דברי הרמ"א שם בסעיף י"א וגם כדאור הגר"א שם הזכיר חששא דזיעה וכן כתבו כל"ה בכלל ל"ע דין כ"ז ובמנין ככלל ל"ב ס"ק י"ז והוסף שם צמ"י דכן עמא דבר וכל זה דלא כהט"ו שם בסיומן ק"ח וע"ש צפ"ח שם שדעתו ג"כ כהט"ו דלא חיישין לזיעה ומכ"מ חמ"מ חמ"מ שם שלא לבשל זה חלל זה בק"ו ממה שממחר הרמ"א בסיומן ל"ה סעיף ו' שלא לחוץ כד של בשר חלל חיישין לזיעה ומכ"מ חמ"מ חמ"מ שם שלא לבשל זה חלל זה בק"ו ממה שממחר הרמ"א בסיומן ל"ה סעיף ו' שלא לחוץ כד של בשר חלל

ברי השלחן

ומכבר שני לחלב כדי שלא יהא נבלע לכלי החלב מבליעה הבשר שבמכבר ומהבעין של בשר שעליו (ולהיפך), [וכשמשחמש שם בקדירה סתמית יראה להשתמש בה תמיד רק באחד משניהם (אפילו כשדעתו לאוכלו עם המין שכנגדו) כדי שלא יבא לידי חשש של חרובת של בשר בחלב בקדירה ההיא], ולפחות יש להחמיר לשים איזה הפסק בין אחד מהם למכבר וכגון שאם מניח כלי הבשר על המכבר עצמו יניח רידי של אלומיניום וכדומה על המכבר ויניח כלי החלב עליו, כנלע"ד בדינים אלו, ומכ"מ מה טוב למי שאפשר לו להשתמש בתנור א' לבשר ובתנור שני לחלב. עוד נלע"ד שראוי להחמיר גם כן היכא דאפשר שיהיו לו לצורך השימוש על גבי הכירה מכברים מיוחדים לבשר ומכברים אחרים לחלב ומטעם אחרים החששות שזכרו לעיל בסמך לענין מכבר שבתוך התנור, ובקדירה סתמית ישחמש תמיד רק על אחד משניהם וגם כן מן הטעם הנוכר לעיל בסמך, ומדי דברי בהאי ענינא אזכיר ג"כ מה שכתבו (תח) הפוסקים שאם מבשל בבת אחת

ברי השלחן

ביאורים

לשימוש החלב במדת חום גבוה עד שיהא קש נשרף עליו מבחוץ דהא קי"ל דבהיתירא בלע לא בעינן ליבון גמור להכשירו דהיינו עד שיהו ניצוצות נוחים ממנו אלא סגי בליבון קל דקש נשרף עליו וכדומה כן בשו"ע א"ח סימן הק"ט סעיף ה' לענין הכשר שפד מבשר לחלב וכדביאר שם כן במ"ב אמנם נראה שאין בזה היתר לחגורים דידן שהם מצופים מבפנים בפורצליין שדינו ככלי חרס כמש"כ המ"ב בסוף סימן תנ"א והחרס אין מתלבן אף מבשר לחלב אלא בליבון גמור כראייתו כסימן צ"ו סעיף ב' [ואף בתנור של מתכות יש לרוץ ולא מהני לפי מש"כ הבית שלמה בסימן

קס"ד דאף בכלי מתכת לא מהני היסקו מבחוץ להכשירו אף בכא להכשיר מבשר לחלב (וכן נראה גם דעת הפרמ"ג בא"ח בסיומן תנ"א במ"ו ס"ק ד', ודלא כמו שכתב ב"ד יהודה בסיומן צ"ז שם וכמו שכתבנו גם דעת המגן האלה בא"ח שם בס"ק ג' להקל בזה) והכא נמי באותם תנורים שלנו שהאש הוא מלמטה בתא התחתון ורק רווח קטן פני נמצא סביב אותו פח המבדיל בין התאים לא ידעתי אם נחשב זה כהיסקו מבפנים או כהיסקו מבחוץ, וצ"ע] והנה עוד יש לראות דשמא אם מחממו כל כך עד שמעולם לא נשתמש בו בחום גבוה יותר ממה שהוא עכשיו נחשב כה"ג כליכס גמור דכלל הוא בהכשר כלים דכבולטו כך פולטו [ומה שהצריכו ליבון של התות ניצוצות בלוקח שפד ואסכלא מן הנכרים ה"ט משום דחיישין שאף הם נשתמשו בו בחום גבוה כזה] אמנם נראה דלא סגי בכך אלא כל היכא דבעינן ליבון גמור בעינן שיהא ניצוצות נוחין אף היכא שנשתמש בו בחום פחות מזה ואף בכלי מתכות [פי' היכא דאיסורא בלע דאו בעינן לבון גמור אפילו בכלי מתכות] וכל שכן בכלי חרס שכן כתב הפרמ"ג בא"ח בסיומן תנ"א בא"א ס"ק ל' וכן נראה מדברי המחבר שם בסעיף י"ט ע"ש שצריך לקנות רחת חרסה ולא סגי להכשירה כשיעור החום שנשתמש בה וכמש"כ כן להרי"א בפרמ"ג לקמן בסיומן ק"ח בש"ד ס"ק כ' ע"ש [וע"ע בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן ס"ו] ומהאי טעמא יש גם כן להסתפק באותם תנורים המנקים את עצמם אם מועיל להכשירם ע"י משימוש בשר לשימוש חלב דאף שהוא מגיע לחום גבוה הרבה ככל זאת אין נראה שיהו ניצוצות נוחים ממנו ובפחות מזה נראה דלא מהני בכלי חרס כנ"ל ועוד דהיכא שהאש הוא בתא התחתון שמא נחשב כחאי גוונא כהיסקו מבחוץ [וכמו שנשתפקנו בזה לעיל בסמך] דלא מהני בכל ענין בכלי חרס, ולכן נראה שאין החימום שבינתיים מועיל להכשירו, כל זה כתבנו לענין שני החששות הראשונים הג"ל בתחלת דברינו, ולענין החשש השלישי שם של שימוש במכבר אחד לקדירות של בשר ואח"כ לקדירות של חלב אי בעינן למיחש שתחילה נבלע בו מן הבשר ושבו נפלט מן הבליעה ההיא לחוץ קדירת החלב ושמא בעינן ג"כ למיחש שנשפך איזה בעין של בשר על המכבר ונבלע ממנו לקדירת החלב הנה בספר אגרות משה בסיומן מ' כתב שאין בחששות אלו בית מיוחד ומצד החשש הראשון הא קי"ל דב' כלים הנוגעים זה בזה בלא רוטב ביניהם אין הבליעה יוצאת מאחד לחבירו ומצד החשש השני הרי הבעין הוא רק מצד מה שנשפך ע"י הרתיחה שהוא רק דבר לח שמתייבש תיכף על טס של ברזל שהוא על האש שחם מאד עכ"ד האג"מ ולכאורה קשה על דבריו מהא דכתב הרמ"א שלכתחלה יש ליוהר בכל זה דקאי כפי הנראה גם אהא דב' קדירות הנוגעות זו בזו וראיתי באג"מ שם בח"ג סימן י' שכתב להרץ בזה שהזדירות לכתחלה שכתב הרמ"א קאי רק על היתר הכיסוי שהזכיר מקדום ומטעם דחיישין שמא יתגלה הכיסוי לאזו סיבה וגם על היתר להגיע קדירה אחת לשניה בשעת בישול ומטעם דחיישין שמא יזוב לחוץ כשיעלו הרתיחות ויזול לחתת הקדירה השניה אבל במבשל בזה אחר זה אף לכתחלה לא חיישין לה כיון שהבעין כבר נשרף ולא נשאר לחוש אלא מצד הבלוע ובוה אף לכתחלה לא חיישין לה כיון שהבלוע אינו יצא מכלי לכלי בלא רוטב עכ"ד האג"מ [ואף שלכאורה קשה דהואיל ואמרת שיש לחוש לזיבת התבשיל מן הקדירה לחוץ א"כ שפיר יהא רוטב להבליע מן המכבר לקדירת החלב אם יזוב מקדירת החלב ויש לומר דזיבת התבשיל הוי רק דבר מועט ולא חשיב כרוטב להבליע מכלי לכלי וכעין שכתבנו בדי"ה אשתי קדירות וכו' בשם החו"ד ע"ש], כן היא שיטת האג"מ בהך מילתא, אמנם לבעל החכ"א נראה שיטה אחרת בזה והוא בכלל ע"ד דין ד' שכתב שם שררייא פוט [הוא תצובה הנוכר בא"ח סימן תנ"א סעיף ד' ברמ"א והוא כלי שיש לו ג' רגלים ומעמידים עליו קדירה או מחבת בתנור על האור וכדפירש במ"ב שם] הניקח מן הנכרי צריך ליבון לפי שנשפך עליו איסור ומסיים עליו דבריעבר דאין מחבת בתנור עליו התבשיל עצמו אלא הוא

צינונים

כד של חלב בחיבה אחת: (תו) כן כתבו האו"ח ובמנין שם ושם שצריך להרחיק קלת: (תז) רמ"א שם בסיומן ק"ח: (תח) ש"ך שם:

57

ביאורים

שם לב להזהר מזה והנה לענין דינא אף שהרבה נוהגים להלך בזה וכדעת האג"מ הנ"ל נלע"ד שראוי להתמיר היכא דאפשר שיהיו לו מכבר אחד לבשר ומכבר שני לחלב [וכשמשחמט] שם בקדירה סתמית יראה להשתמש בה תמיד רק באחד משניהם (אפילו כשרעתו לאוכלו עם המין שכנגדו) כדי שלא יבא לידי חשש של הערובת של בשר וחלב בקדירה ההיא ולפתוח יש להתמיר לשנים איוה הפסק בין אחד מהם למכבר וכגון שאם מניח כלי הבשר על המכבר עצמו יניח רידו של אלומיניום וכדומה על המכבר ויניח כלי החלב עליו. והנה בכזה יש להעיר גם כן לענין המכברים שעל פני הכירות מלמעלה שנוגעים בקדירה והרבה נוהגים שמשחמטים בהם בזה אחר זה לבשר ולחלב ועיין באגרות משה סימן נ"ט שכתב להחיר בזה ומלבד הטעמים שהבאנו לעיל בשמו להחיר גם במכברים שבתוך התנור הוסיף לצדד במכברים שעל פני הכירה עוד טעם להקל והוא דהאש שורף ומכלה כל הנשפך עליו מן הקדירה הראשונה ואינו מניחו ליבלע לחוך המכבר וכעין ההיא דלעיל בסעיף ו' שאם הטיפה נפלה כנגד האש תלין שהאש שרפו ואף דמבואר שם דלא תלין כן אלא בדבר מועט כטיפה והכא יש לחוש שנשפך יותר מטיפה יש לומר דכיון שעומד על האש ממש עדיף טפי שאפילו אם נשפך הרבה נשרף והלך לו קדחם שבבלע, עכ"ל האג"מ, אמנם נראה קצת קשה לתודש כזאת בלא מקור לומר שאפילו שפיכה מרובה נשרפת וכלתה לה ע"י האש ואין גבלע ממנה כלום לחוך המכבר ואף באג"מ שם לא קבע מסמרים בסכריא זו ועוד יש להעיר בזה דשמא בעינן למיחש נמי שיהא נשפך מן הקדירה על המכבר לאחר שכיבה האש והמכבר הוא עדיין חם וכגון שהקדירה היחה מליאה וכדומה וכמש"כ למעלה דבסתמא דמילתא האדם אינו שם לב להזהר מזה, ולענין נראה שגם בזה ראוי להתמיר היכא דאפשר שיהיו לו מכברים מיוחדים לבשר ומכברים אחרים לחלב ובקדירה סתמית ישחמש תמיד רק על אחד משניהם כנ"ל לענין מכברי התנור, ועיין עוד בכולי האי ענינא בפרמ"ג באו"ח סימן תנ"א בא"א ס"ק מ"ד ובבית שלמה סימן קס"ד ובכתב סופר סימן נ"ד ובמנחת יצחק ח"ה סימן כ', עוד אוכיר בדבר מה שנמצא כהיום באיזה בתים פה של מחכת התלוי למעלה מהכירה [כעין מכסה על הכירה או שהוא תחתיתו של תנור שהוא למעלה מהכירה] ועל הכירה מתבשל בזה וגם חלב (בוה אחר זה ולפעמים אף בבת אחת) ויש בזה כנראה מקום חשש לדעת המהר"א שהבאנו לעיל דאף שיש מקום לזיעת התבשילים להתפשט מכ"מ היא נבלעת לחוך אותו פה [אם הפח די קרוב לקדירות המתבשלות שם שיהא נעשה ליד סולדת בו] ונמצא אותו פה בלוע ממין אחד וכשבא לבשל שם ממין השני ועולה יחיה גם ממנו נפלט על ידו מהמין הראשון והנה לכאורה היה נראה בזה להיתירא ע"פ מה שהבאנו לעיל מהב"ח בביאור שיטת המהר"א דכל שהמקום

בכלי וגם אין עליו איסור בעין אלא איסור בלוע מותר דהוי כבי קדירות שנגעו זו בזו עכ"ד ונראה מבואר מזה דעת החכ"מ דלכתולה היישין שהבליעה כן הולכת מכלי לכלי בלא רוטב ולא כדעת האג"מ הנ"ל וכן נראה גם דעת הט"ו בסימן צ"ז ס"ק ג' וכדביאר שם הפרמ"ג דלכתולה יש להתמיר שהבליעה הולכת מכלי לכלי בלא רוטב וע"ע בפרמ"ג בסימן ק"ה בש"ד ס"ק כ"ב שכתב שלכתולה אין להגיע ב' קדירות חמות זו לזו אפילו אין בהם תבשיל עכ"ד ונראה מזה מבואר ג"כ דהיישין לכתולה שבליעה הולכת מכלי לכלי בלא רוטב דאילו לדעת האג"מ הנ"ל אין שום חשש בכזה"ג שאין אוכל בתוך הקדירה וכן נלע"ד מבואר במקור הדברים דהנה הך והירות לכתולה שהוכיר הרמ"א מובא בד"מ בשם הגהות שערי דורא והוא בסימן נ"א שלאחר שהביא שם משי"כ המרדכי ששתי קדירות הנוגעות זו בזו אין הבליעה הולכת מאחת לחבירתה כתב שם שמדברי פוסקים אחרים לא משמע כן וסיים עלה ו"ל מ"מ המחמיר בכל זה תע"ב כי הרבה יש לדקדק בסברות הללו עכ"ל והמבואר מזה שאין דין זה ברור ולכן יש להתמיר לכתולה ולחפס שהבליעה הולכת מכלי לכלי בלא רוטב וכן ביאר בדברי ההגש"ד בשו"ת כתב סופר סימן נ"ד ע"ש [ומדברי ההגש"ד שם משמע שיש להתמיר כן אף באיסור כחוש וכל שכן באיסור שמן דקיי"לן ביה לקמן בסימן ק"ה סעיף ו' שבליעתו הולך מאוכל לאוכל בלא רוטב] והשתא לפי דיעה זו היה נראה שיש להתמיר לכתולה שלא להשתמש במכבר אחד לבשר וגם לחלב ולא כדעת האג"מ הנ"ל והנה לכאורה היה אפשר לצדד בזה להיתירא אף לדיעה הנ"ל דכיון שהמכבר עשוי ממחכת הא סגי ליה בליבון קל דקש נשרף עליו מבחוץ היכא דהיתירא בלע וכדחבאנו לעיל מדברי הפוסקים ומסתמא מגיע המכבר לשיעור חום זה והו"ל תמיד כליבון על המכבר דומה למש"כ הש"ך בסימן פ"ז ס"ק כ"א בשם הח"ח ע"ש איברא דיש לדון בזה דבמקרה שהמאכל כבר נתבשל והוא שם הקדירה בתנור רק להחזיק חומה קצת הרי יתכן שיגיע לחום כדי סולדת בו ויהא נבלע מהמאכל למכבר וליבון אין כאן שלא הגיע לשיעור דקש נשרף עליו ולא דמי להיתירא דהש"ך הנוכר דהתם מיירי בתנור של בית החורף דתם טובא ועוד יש לפקפק בזה לפי מה שחזקנו לעיל דשמא נחשב תנור שהאש למטה כהיסקו מבחוץ ולדעת הבית שלמה והפרמ"ג שהבאנו לעיל לא מהני היסקו מבחוץ אף בכלי מחכת ואף לענין ליבון קל דבב"ח ע"ש] ולענין מש"כ האג"מ הנ"ל שאין לחוש לשום בעין על המכבר מפני שנהיבש ע"י האש דתם טובא יש ג"כ לדון קצת לענין וכנ"ל שלפעמים שם המאכל בתנור רק להחזיק חומה ואין האש והחום שבתנור גדול כל כך ואף שאז המאכל אינו רותח בכל זאת יש לחוש שנשפך מן התבשיל על המכבר וכגון שהקדירה מליאה וכדומה והרי בסתמא דמילתא האדם אינו

מ (קפד) * * * נר

ברי השלחן

מ (קפד) נר של חלב עשוי כנר של שעורה וכו' אין יורה"ד כ"י אם גרירה אבל חלב מהותך חם וכו' צריך להעיר פי' שהנר של חלב האסור באכילה והוא קרוש נשחך כמו נר של שעורה שהוא כרוך. סביב הפחילה

הנה לפי הפירוש הראשון שם שהוא פירוש הש"ך צריך לומר ג"כ שהעירוי שלא נפסק הקילוח אף בחום שלא האש עצמו אלא בהפסק קדירה מבליע בכלול דהא כתרומה"ד שם משהו חום שע"י האש עצמו שנפסק קילוחו חום שלא ע"י האש עצמו שלא נפסק הקילוח ומדובר בזה שאוסר בכלולו כן סובר בזה, וכ"כ הפרמ"ג ורעק"א. והנה לפי פירוש הש"ך יצא דבהום שע"י האש עצמו אין אומרים תתא גבר אמנם יש להקשות ע"ז מסוגיא דפסחים ע"ז א' ומה"ר וחתם כרוטב הנוסף מהפסק נשאלה על האש וקאמר התם שאם נשף על חרס צוננת או תתא גבר וכבר הקשה כן הפ"ח וע"ע בבית אדם אות ע"ו (ניח) שכתב ג"כ דתתא גבר אף כשנתחמם העילאה על האש עצמו ולא כהש"ך אמנם קשה דבכלל מ"ה דין כ' כתב החכ"א דאם נשף מנר של חלב מהותך נאסר כל הכלי ונראים דבריו סותרים וא"ו, וכו' וכו' אליבא דפירוש הש"ך בהאי ענינא, אבל לפירוש החו"א מתאים היטב דין זה עם סוגיא דפסחים הנ"ל ולא יראה שם סוגיא דהתם נמצא מקור לחיודשו של התרוה"ד דדבר שנתחמם ע"י האש עצמו נחשב כחם אפילו נפסק הקילוח דאל"כ קשה בהיה"א דנשף מרובעו על החרס וקס"ד בחרס צוננת ובכל זאת יטול את מקומו אם חזר אל הפסק משום דהו"ל צלי ע"י דבר אחר ע"ש וקשה דמה חום יש בזה כיון שנפסק הקילוח אע"כ דנתחמם ע"י האש עצמו נחשב כחם אף כשנפסק הקילוח וכ"כ הגר"א להוכיח כן מההיא סוגיא [אמנם גם לפי פירושו בדברי התרוה"ד נחקשה דהתרוה"א במה שהקיל התרוה"ד בנר של חלב קרוש ומשום שחמו פחות מחמו של חלב מהותך המתבשל בקדירה דאם כאלה חשיב ככלי ראשון כיון שנתחמם כנגד האש דין הוא שיאסור אע"ג דעירוי שנפסק הקילוח חומו מרובה ומותר דהתם היינו טעמא משום דחשיב כלי שני, וכן הוא שורש הדין דכלי ראשון מבשל ביד סולדת בו וכלי שני אינו מבשל סולדת בו ונמצא מדרגת החום גבוהה ואינו מבשל משום שהוא כלי שני ומדרגת חום נמוכה ומבשל משום שהוא כלי ראשון, ונשאר בצ"ע]. וכ"ז בביאור דברי המחבר, אבל לדינא כתבנו בפנים להצריך קליפה בשניהם: והטעם בזה דאף שלפי פירוש הש"ך צריך בחלב מהותך הגעלה בכלולו הא זה רק למאי דס"ל להתרוה"ד דעירוי שלא נפסק הקילוח לא אמרו תתא גבר ואוסר בכלולו אבל למאי דקיי"לן דאף בעירוי שלא נפסק הקילוח אסור רק כדי קליפה, וכן כתב רעק"א כאן, ומאידך גיסא כתבנו להתמיר לאסור כדי קליפה אף ברישא אע"ג שלפי פירוש החו"א לא נבלע כלל משום שלדינא נראה שיש להתמיר כדעת הפוסקים הסבורים דאף עירוי שנפסק הקילוח ה"ל בכלי ראשון ואוסר כדי קליפה וכמש"כ בסימן צ"א ס"ק כ' ועוד שיש סוברים שאף חום של כלי שני מבליע וכמש"כ בפנים בס"ק קמ"ב וכתבנו שם שיש להתמיר כמותם ובודאי שהעירוי שנפסק הקילוח לא קיל מכלי שני, וכן כתב הפר"ח ויש להתמיר להצריך קליפה אף בנר של חלב קרוש וכן בנר של חלב מהותך שנטפה טיפה מן הצד השני שרחוק מן הקילוח [אשר דינה כמו טיפה הנופלת מנר של חלב קרוש וכמש"כ בס"ק קפ"ז בשם הט"ו] וכן בחלב מהותך המתבשל בקדירה שנשפכה טיפה ממנו דבכולם לא גרע מחום של כלי שני, ומה שהקיל בזה המחבר משום דאילו לטעמיה בסימן ק"ה סעיף ב' שמתיר בדיעבד בחום של כלי שני, עכ"ל הפר"ח [ויש להעיר בזה ממש"כ המנ"י בכלל ל"ג ס"ק ג' היכיח דעת המחבר דכל היכא דאפשר בהגעלה דינו לכתחלה וצריך להגעלה ו"ל דע דאם נפל נר חלב על הכלי ושהה שם וה"נ ליבעי הגעלה אף ברישא]: נר של חלב וכו'. כתב הפרמ"ג ו"ל דע דאם נפל נר חלב על הכלי ושהה שם קצת אם הוא מתכות יש תקנה בליבון וכו' עכ"ל ומשמע דבלא שום שהייה אינו נבלע בכלי וכע"ז כתב גם בנפש חיה בסימן מ' שאם נפל נר דלוק על הכלי ונכבה מיד הכלי מותר דאינו אוסר רק בשעה קצת עכ"ד אמנם בפרמ"ג לעיל בסימן ס"ח במ"ז ס"ק ט' בדין הא' לא משמע כן שכתב שם ו"ל אבל לענין איסור כל שיד סולדת בו ונפל לתוכו אף סלקוהו מיד אין שיעור לדבר עכ"ל וע"ע בדרכי"ח בסימן ק"ה ס"ק ס"ה במה שהביא בזה עוד מדברי האחרונים וגם במה

יו תרומת הדשן
סי קע"ו

ביאורים

פנוי מן הצדדים הזיעה אחוזת דרכה לעלות למעלה ואינה יורדת למטה להיות אוסר שם וה"נ כיון שהמקום שמצדדי הפח הוא פנוי הזיעה העולה מן התבשילים אינה יורדת לטטה להיות אוסר שם אלא מתפשטת למעלה אמנם יש עירין להעיר בזה [וגם על גוף דברי הב"ח הנ"ל יש להעיר כן] שהזיעה חדרת לתוך הפח יש גם לחוש שתפלוט מהפח טיפות של ממש וטיפות אלו הרי תפולנה לחוך התבשיל אף שהזיעה עצמה עולה למעלה ועוד יש לכאורה להעיר בזה דיש לחוש שנשאר מן הזיעה הראשונה על פני הפח והפח נעשה שם קצת ממשות הנדבק להפח והזיעה השניה תלחלו ויהא נוטף ממנו לתוך התבשיל השני, וצ"ע בה"ח בזה: נר של חלב וכו'. ועיין בפנים שהבאנו ב' פירושים בדברי המחבר כאן שהם מדברי התרוה"ד בסימן ק"ה והנה לפי הפירוש הראשון שם שהוא פירוש הש"ך צריך לומר ג"כ שהעירוי שלא נפסק הקילוח אף בחום שלא האש עצמו אלא בהפסק קדירה מבליע בכלול דהא כתרומה"ד שם משהו חום שע"י האש עצמו שנפסק קילוחו חום שלא ע"י האש עצמו שלא נפסק הקילוח ומדובר בזה שאוסר בכלולו כן סובר בזה, וכ"כ הפרמ"ג ורעק"א. והנה לפי פירוש הש"ך יצא דבהום שע"י האש עצמו אין אומרים תתא גבר אמנם יש להקשות ע"ז מסוגיא דפסחים ע"ז א' ומה"ר וחתם כרוטב הנוסף מהפסק נשאלה על האש וקאמר התם שאם נשף על חרס צוננת או תתא גבר וכבר הקשה כן הפ"ח וע"ע בבית אדם אות ע"ו (ניח) שכתב ג"כ דתתא גבר אף כשנתחמם העילאה על האש עצמו ולא כהש"ך אמנם קשה דבכלל מ"ה דין כ' כתב החכ"א דאם נשף מנר של חלב מהותך נאסר כל הכלי ונראים דבריו סותרים וא"ו, וכו' וכו' אליבא דפירוש הש"ך בהאי ענינא, אבל לפירוש החו"א מתאים היטב דין זה עם סוגיא דפסחים הנ"ל ולא יראה שם סוגיא דהתם נמצא מקור לחיודשו של התרוה"ד דדבר שנתחמם ע"י האש עצמו נחשב כחם אפילו נפסק הקילוח דאל"כ קשה בהיה"א דנשף מרובעו על החרס וקס"ד בחרס צוננת ובכל זאת יטול את מקומו אם חזר אל הפסק משום דהו"ל צלי ע"י דבר אחר ע"ש וקשה דמה חום יש בזה כיון שנפסק הקילוח אע"כ דנתחמם ע"י האש עצמו נחשב כחם אף כשנפסק הקילוח וכ"כ הגר"א להוכיח כן מההיא סוגיא [אמנם גם לפי פירושו בדברי התרוה"ד נחקשה דהתרוה"א במה שהקיל התרוה"ד בנר של חלב קרוש ומשום שחמו פחות מחמו של חלב מהותך המתבשל בקדירה דאם כאלה חשיב ככלי ראשון כיון שנתחמם כנגד האש דין הוא שיאסור אע"ג דעירוי שנפסק הקילוח חומו מרובה ומותר דהתם היינו טעמא משום דחשיב כלי שני, וכן הוא שורש הדין דכלי ראשון מבשל ביד סולדת בו וכלי שני אינו מבשל סולדת בו ונמצא מדרגת החום גבוהה ואינו מבשל משום שהוא כלי שני ומדרגת חום נמוכה ומבשל משום שהוא כלי ראשון, ונשאר בצ"ע]. וכ"ז בביאור דברי המחבר, אבל לדינא כתבנו בפנים להצריך קליפה בשניהם: והטעם בזה דאף שלפי פירוש הש"ך צריך בחלב מהותך הגעלה בכלולו הא זה רק למאי דס"ל להתרוה"ד דעירוי שלא נפסק הקילוח לא אמרו תתא גבר ואוסר בכלולו אבל למאי דקיי"לן דאף בעירוי שלא נפסק הקילוח אסור רק כדי קליפה, וכן כתב רעק"א כאן, ומאידך גיסא כתבנו להתמיר לאסור כדי קליפה אף ברישא אע"ג שלפי פירוש החו"א לא נבלע כלל משום שלדינא נראה שיש להתמיר כדעת הפוסקים הסבורים דאף עירוי שנפסק הקילוח ה"ל בכלי ראשון ואוסר כדי קליפה וכמש"כ בסימן צ"א ס"ק כ' ועוד שיש סוברים שאף חום של כלי שני מבליע וכמש"כ בפנים בס"ק קמ"ב וכתבנו שם שיש להתמיר כמותם ובודאי שהעירוי שנפסק הקילוח לא קיל מכלי שני, וכן כתב הפר"ח ויש להתמיר להצריך קליפה אף בנר של חלב קרוש וכן בנר של חלב מהותך שנטפה טיפה מן הצד השני שרחוק מן הקילוח [אשר דינה כמו טיפה הנופלת מנר של חלב קרוש וכמש"כ בס"ק קפ"ז בשם הט"ו] וכן בחלב מהותך המתבשל בקדירה שנשפכה טיפה ממנו דבכולם לא גרע מחום של כלי שני, ומה שהקיל בזה המחבר משום דאילו לטעמיה בסימן ק"ה סעיף ב' שמתיר בדיעבד בחום של כלי שני, עכ"ל הפר"ח [ויש להעיר בזה ממש"כ המנ"י בכלל ל"ג ס"ק ג' היכיח דעת המחבר דכל היכא דאפשר בהגעלה דינו לכתחלה וצריך להגעלה ו"ל דע דאם נפל נר חלב על הכלי ושהה שם וה"נ ליבעי הגעלה אף ברישא]: נר של חלב וכו'. כתב הפרמ"ג ו"ל דע דאם נפל נר חלב על הכלי ושהה שם קצת אם הוא מתכות יש תקנה בליבון וכו' עכ"ל ומשמע דבלא שום שהייה אינו נבלע בכלי וכע"ז כתב גם בנפש חיה בסימן מ' שאם נפל נר דלוק על הכלי ונכבה מיד הכלי מותר דאינו אוסר רק בשעה קצת עכ"ד אמנם בפרמ"ג לעיל בסימן ס"ח במ"ז ס"ק ט' בדין הא' לא משמע כן שכתב שם ו"ל אבל לענין איסור כל שיד סולדת בו ונפל לתוכו אף סלקוהו מיד אין שיעור לדבר עכ"ל וע"ע בדרכי"ח בסימן ק"ה ס"ק ס"ה במה שהביא בזה עוד מדברי האחרונים וגם במה

התורה בתורה ואיסור הכלים להלכה 69 בית התורה

אשר הניח כל ויכבד הואיל ואי נשתברה משונו אחר בשבן ער...
אשר הניח כל ויכבד הואיל ואי נשתברה משונו אחר בשבן ער...
אשר הניח כל ויכבד הואיל ואי נשתברה משונו אחר בשבן ער...

ברך הבית

לכן נשתקף כל מה שמתקן...
לכן נשתקף כל מה שמתקן...
לכן נשתקף כל מה שמתקן...

על בקיעתן ומוחר לכתחלה, ומכל מקום הסיקו מבחון יראה משם שלא הוכשר, ויש
 אומרים דוקא בהסיקו מבחון על הדרך שרגיל בו אבל אם הסיקו עד שנתלכך מכפנים
 וראה בו קליפות נושרות הרי הוא כהסיקו מכפנים, יש מי שאומר א שכלי חרס שבקיעתו
 מאיסור סופרים מגעילו שלשה פעמים ודיו, וראייתו ממה שאמרו בתלמוד המערב
 במסכת תרומות² קדרה שבשל בה תרומה מגעילה שלשה פעמים ודיו ופרשות שם
 בתרומה בחוצה לארץ ואמרו שם שאין למדין הימנה ולמדין כלה, ולמדו מכאן לענין
 שאומרי שלא הותר אלא כאיסור שהוא כעין תרומה והוא איסור שאין לו עיקר בתורה
 כחרומה וחלה שכתוצה לארץ וכן בשולי גוים. לרעת האומר בהם את הכלים אבל
 איסורין אחרים של סופרים כנבנת הגוים ודומיהם אין הגעלה עולה להם, ודעת ראשון
 נראה יותר, ולענין יין נסך מיהא הגעלה מועלת אף בשל חרס כמו שבארנו בפרק שני.
 כלי גללים ושאר מיני אכנים הרי הן ככלי מחכות³ וצריכין הגעלה, ויש
 מרמזים אותן לכלי חרס ואין הגעלה מועלת בהם, ואינו כלום, שהרי בנה של אבן
 שזפתה גוי אמרו⁴ מנגבה ובשל חרס אמרו שאף בקלוף אסורה, וכן כשהרות⁵ אמרו
 חנור של אבן מהור וטמא משום כלי מחכות, וכתוספות⁶ דעת שלישית לומר שאינן
 מעוניים כלום, והביאוה ממה שאמרו בתוספתא⁷ כלי גללים וכלי ארמה אין טעונין
 מריקה ושמטיפה, ונקיט מציעתא בידך, וכבר כתבנוה בשני של פסחים⁸.

דכלי שאין משתמשין בו אלא במקצתו כגון שפוד וכיוצא בו פרשו גדולי
 המפרשים⁹ שאם הוא של מחכת חם מקצתו חם כלו ונקשה כלו אמרו, ומכל מקום
 לענין הכשר אף ככל הכלים המכיומו שלא עלה לו הכשר עד שיכשיר את כלו הכשר
 הראוי למקצתו, ומכל מקום אם הכשירו לתצאין כגון שהיה ארוך והכשיר מקצתו
 וחזר והכשיר מקצתו האחר מותר ובכבד כשנגמר כלו, ויראה לי בהכשר הגעלה שתקף
 שהגעיל מקצתו ישמוף ולא ימתין לשמוף עד אחר שיגמרו את כלו¹⁰.

לענין קדשים אמרו בפירוש בשל במקצת מעון מריקה ושמטיפה כל הכלי,
 ויראה לי אף בבית יד שלו כמו שאמרו¹¹ בסכינין מעייל להו ולקתייהו ברוחחין.
כבר ביארנו¹² שהמכונים נכנס בהם ספק לענין חתיכת רותח אם בלבן אם
 בהגעלה, יש מצריכין¹³ בהם לבן ככלן, ממה שראו בתוספתא¹⁴ השפודין והאסכלאות
 והמכונים של גוים מלכנן באור, ודוחין שאר השמועות מו, ויש מכשירין¹⁵ בהגעלה
 בכלן, וממה שאמרו במסכת פסחים¹⁶ בענינים והלכתא ברוחחין, והרי הם דוחין מו שאר
 השמועות, ויש שמכריעין¹⁷ ביניהם שהגדולים בלבן מצד שמשמשין בהם לפעמים באור

(א) בעל העיטור מוכא במור יו"ד קמ"א, ועיי' תוה"ב בית ד' שיר דף קכ"ו. (ב) פ"א ח"ד נ"ז א'.
 (ג) עיי"ש בתוה"ב. (ד) לעיל ל"ג א'. (ה) כשיטת הרי"ף פסחים ל"ב ב'. (ו) רב האי גאון מובא
 במור א"ת תנ"א. (ז) לעיל ע"ד ב'. (ח) כלים פ"ח ס"ה. (ט) איז איתא והמור א"ת תנ"א ב'
 בשם הרי"ף סמיטמונט דרי להם בשטיפה. (י) ובתים פ"ו ה"ו ל"ו ג"ו הגהות אור הגנון, ועיי' בתוספת
 ראשונים שמביא לתקת ראשונים וזל שהי' לפנייהם בתוספתא במש"כ רבינו, והרי"ן בפסחים ל"ב ב' שבי
 יומצא בתוספתא סמך לדבריו ולא כ' מקום התוספתא נ' שלפניו לא הוי', (יא) ל"ב ד"ה כל ושם
 כתב רבינו יוכן היא בברייתא של ובתים. (יב) הראב"ד מוכא בתוה"ב בית ד' שער ד' דף קמ"ה.
 (יג) עיין מה שכתב רבינו לעיל. (יד) ובתים צ"ו ב'. (טו) פסחים ל"ב ב', ועיי' הגירסא ברי"ף שם.
 (טז) לעיל ד"ה כלים שהכשרן. (יז) רשנים מוכא בתוה"ב בית ד' שיר דף קכ"ד והו"ס ד"ה אמר בשם ריב"א.
 (יח) דמסתין פ"ט ה"ב. (יט) רש"י ד"ה ולאכול וכן הרמב"ן מוכא בחורת הכית שם. (כ) ל"ב ב'.
 (כא) ר"ת בתום ד"ה אמר, ורבינו יצחק בתוה"ב שם, ועיי"ש שכתב בשם ר"ת שלא כמש"כ התוספות.

והקטנים בהגעלה, ואף בתלמוד המערב¹⁸ רמזנו¹⁹ אלא שרוב גאונים²⁰ דוחים אותו
 לומר שהוא בא לדעת רב אשי²¹ שאמר בשני של פסחים²² שצריכין לבן, וכן יש
 מצריעו ביניהם בדרך אחרת שלענין פסח אפילו גדולים דיון בהגעלה הואיל ומן החתר
 נבלעו ושל גוים צריכין לבן הואיל ובאיסור נבלעו, וזכורו הורו להכשיר את כלן
 בהגעלה והחזיקו את התוספתא²³ במשוכשת²⁴ מצד שהביאוה כסוגיא זו ולא הזכירו בה
 סכינין, ואע"פ שאף בספרי²⁵ הזכירה כדכריהם אף שם אמרו כל דבר אשר יבא באש
 כגון שפודין ואסכלאות²⁶ י" וירוח וקוקמוסין, ועל כרחך יורות וקוקמוסין דים בהגעלה, י"ב
 ומכל מקום פרשו בפסחים²⁷ על הגעלתן שהיא בכלי ראשון, ואע"פ שתשמישן אינו
 בכלי ראשון, תשמישם בלחם חם ובכשר חם עושים אותו כמי שתשמישו בכלי ראשון,
 וממה שאמרו במסכת חולין²⁸ כגון שלבנה באור, לרוחא דמילתא י" חפשוה כן.

בא לחתוך בה צונן יראה שאם קנחו כסמרטוט ושפסף והדיח יפה עד שהעביר
 שמנינות שהוא כעין מותר לחתוך בה צונן שאינו חריף כקישות ואכטיה, שאע"פ שאין
 שמנינות המחישן עובר ככך כמו שבארנו במסכת חולין²⁹ י"י מכל מקום מעביר הוא כל
 שאפשר לדבק בצונן שאינו חריף, ולענין לחתוך בו צונן חריף כגון צנן ואחרוג
 ודומיהם צריך שיפה והיא השחזת במשחות או כרחים של נפחים או שיהא נועצה עשר
 פעמים בקרקע, וגדולי הרבנים³⁰ הצריכו את שניהם ר"ל שיפה ונעיצה, ואין דכריהם
 נראין, ושמועה אחרונה שבפרק זה מותרת דכריהם שהרי אכל אחר מהם מאחרוג
 שנחתך בסכין שלא הוכשר אלא בנעיצה עשרה פעמים בקרקע, ומכל מקום הכשר זה
 אינו עולה יפה אלא בסכין שאין בדפניה גומות שיהא שמנינות כלוע בהם, ויראה
 שאם העביר הלורה שבו בנחר ובודית שעולה לו³¹.

יראה מכאן שכל הכשר הנעשה ביד גוי וראה ישראל בכך הוכשר שהרי אחרוג
 זה על ידי גוי נחתך ועל ידי גוי הוכשר המכין כמו שהוזכר בשמועה אחרונה שכסוגיא
 זו, ואף במסכת מנחות³² נאמרה כן לענין הגעלה, הא מביילת הכלי על ידי גוי אינה
 כלום³³ שהוא מצוה מצד עצמו אינו נעשה על ידי גוי אבל הכשר כלי אין אנו צריכין
 אלא לפליטת אמרו ועשה מי שיעשה.

סכינין שהם כה אפילו את הכשרה פרשו במסכת חולין³⁴ שאסור לחתוך בה
 רוחח, ויראה לי שכשיפה או בנעיצה עשרה פעמים בקרקע מותר, שאין חוס כית
 השחיפה מכליע את הסכין, וכן כתבנוה במסכת חולין³⁵ פרק ראשון, וגדולי עולם בא
 חולקין עלי והצריכו הגעלה או לבן, אלא שהדברים נראין כשמתנו שכחבנו שם, ומכל

(א) בסוף מסכתין. (ב) עיי' תום ד"ה אמר שדחו הרא"י מירושלמי ולכן כתב רבינו י"דמוה"י.
 (ג) הראשונים וזל לא הזכירו בד"ן שיטת הגאונים, וכבר כתבתי שהרבה פעמים קורא רבינו לראשונים גאונים.
 (ד) דמיי זו ב' הרשב"א שם סוף דף קכ"ד. (ה) ל"ב ב'. (ו) רבינו חם כמש"כ בתוה"ב בית ד' שיר
 דף קכ"ד וכן ב' הראב"ד שם. (ז) דמסתין פ"ט ח"ב. (ח) כיכ נם הרמב"ן בתוה"ב שם. (ט) מכאן
 והלאה ליתא שם ודברי רבינו הם. (י) בסדר ל"א כ"ג. (יא) ברור שנשפט "הסכינין" בש"ס כי
 בספרי שלנו אי' ובלאו הכי אין כאן ראי', ועיי' הגירסא בספרי שלנו שלגמרי אחרת ממה שכתב רבינו.
 (יב) ולכן עיי' הספרי שלא כהלכתא ונראה שמשמע זה הניחו בספרי כמו שהוא לפנינו. (יג) ח' ב'.
 (יד) כיכ בתוה"ב שם. (טו) רש"י ד"ה ונועצה. (טז) עיי' תום ד"ה אמר ושאר ראשונים שלא ס"ל כן.
 (יז) לא מצאתי. (יח) עיי' ב"י וי"ד סמ"י ק"ב שמביא שו"ת הרמב"ן והרשב"א שמועיל וכ"פ בשו"ע שם
 ס"י פ"ו, ורבינו יחיד הוא כן הראשונים וזל שאומר והוא הנא דמסייע להכ"ת שם. (יט) קמ"א ב'.
 (כ) ח' ב'. (כא) גם הרשב"א בתוה"ב בית ד' שיר ריש דף קמ"ה ס"ל כן, ועיי' שו"ע וי"ד י" ס"ב
 בהנ"ה ובש"ך שם קמ"ד.

30

הכרזת ז' צמח סנימ ר"ה
ל"ג

יצחק

אוי"ח סימן ר"ה ר"ז ר"ז

ל"ג

תשובה: אפשר ללכת בתנאים שלנו, וניתחם בתנאי לכל
היתר כחצי שעה מחם גבוה והוא די היתר.

סימן ר"ז

קטנות שנתעוררו במהלך

שו"ע או"ח סימן תנ"ג סעיף א'
כתב המחבר וז"ל: אלו דברים שיוצאים בהם ידי חובת מצוה, בחטים ובלשונות ובכוסמין ובשבלול שועל ובשיפון, אבל לא באורז ושאר מיני קטניות וגם אינם באים לידי חימוץ ומותר לעשות מהם תבשיל. וכתב הרמ"א וז"ל: ויש אוסרים והמנהג באשכנז להחמיר ואין לשנות מיהו פשוט דאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל וכן מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם וכו', עכ"ל.

שאלה: קטניות למי שנוהג בהם איסור בפסח, אם נתערבו באוכל אחר מה דינם.

תשובה: קטניות בפסח בטל ברוב, ולא צריך ששים, והוא שלא יהיו נכרים, ועיי' בדברינו בת"א תאו"ח סי' ר"ז.

סימן ר"ז

איזה קטניות נאסרו

שו"ע או"ח סי' תנ"ג סעי' א'.

כתב המחבר וז"ל: אורז ושאר מיני קטניות אינם באים לידי חימוץ וכו'. וברמ"א: ויש אוסרים, והמנהג באשכנז להחמיר ואין לשנות וכו', עכ"ל.

אמרת לעיין בד"ץ הקטניות לאלה המתמירים שלא לאוכלם בפסח.

ודבר הדבר פשוט שאין להחמיר על קטניות יותר מחטים עצמם. וכמו שכתב בשו"ע הרב [סי' תנ"ג סעי' ה'] וז"ל: ואפילו במיני קטניות לא נהגו אלא איסור אכילה אם נפלו עליהם מים בענף שכיוצא בהם בה' מיני דגן אסור מעיקר הדין וכו' עיי"ש. וכן בחיי אדם סי' קכ"א אות"א התיך לטחון אותם ולאפותם כעין מצות ולאכלם ויבשו"ח באר"צחק סי' י"א התיך לעשות מהן יין שורף קודם פסח לפסח. וראה גם בשו"ת מהרש"ם [מ"א סי' קפ"ג גב'הוהמנין שבפסח בספר אורחות חיים סי' תנ"ג] שהביא להגאון מהרש"ק בספר נדרי זריזין סי' י' בשם הגאון בעל ב"ש אחרון שנהגו לברור ולטחון כוסמין [ואין זה כוסמין שהוא מחמשת המינים] ולאפות מהם מצות לפסח, באמרו שגזירת קטניות לא שייך אלא בגוונא דאסור בחמשה מינים, אבל מה דשרי בה' מינים לא יהא טפל חמור מן העיקר. ועוד הביא שם להוסיף לחזק היתר והעיד שבק' ראווא נהגו כל החסידים בזה מטעם הנ"ל. וכן

סימן ר"ה

הגעה מבפנים ועי' אדים

שו"ע או"ח סי' תנ"א סעי' ה'
כתב המחבר וז"ל: כלים שנשתמש בהם בתמין כפי תשמיש הכשרן וכו', עכ"ל.

שאלת: כלי שצריך הגעה, האם אפשר להגעיל אותו רק מבפנים.

תשובה: עיי' בסוף ע"ז [דף ע"ז סעי' א'], דאמרינן גבי יורה גדולה שירתח בה מים וע"י זה תהיה הגעלה. וכן הוא מפורש בחו"מ י"ד סי' מ"ט אות"א ושכל מה שאמרו לעיל מינה יורה קטנה בתוך גדולה, אינו כלי להגעיל גם מבחוץ, ולעולם הרתיחה מבפנים מפלסת מכל עובי הדופן, אלא מפני שאי אפשר למלאות הכלי על כל גדותיו אמרו להגעיל יורה בתוך יורה, ועל זה חדש רב עקביה שם דמוחי רבנא כדי למלאות על כל גדותיו. ועיי"ש גם בסי' י"ז סוף אות"ו. והם הם דברי המ"א בסי' תנ"ב סי' י"א עיי"ש, ודלא כפתחי תשובה סי' צ"ב סי' ג'.

וכן מוכח גם מדברי הגאון בביאורו על סי' צ"ב סעי' ו' סי' ל"א ל"ב ששם מירי בסיפת חלב שנפלה על דופן הקדרה שלא נכנס הרומב. שפסק הרמ"א שהקדרה אסורה אפילו יש ששים בתבשיל. נגד הסיפה שנפלה וכו'. וכבר הגר"א שד"ן זה הוא גם בסעיף שקדם, [ששם מירי בשנפלה הסיפה כנגד התבשיל], עוד הוסיף הגר"א: שמיירי דוקא בכלי חרס שהתורה העידה עליו שאינו יוצא מידי דופיו לעולם ולכן נאסרה הקדרה. מבואר שאם היה כלי מתכת שיוצא מידי דופיו לא היה נאסר הכלי, דכיון שיש בתבשיל ששים כנגד הסיפה היא מתבשלת בתבשיל. והטעם כנ"ל. ולא צריך הגעה גם לחוץ הכלי, אלא שני מה שמגעיל בפנים כדי לשואבו ולבטלו.

וכל מה שצריך למלא מים הוא רק בכלים גדולים שאין להם מכסאות, אולם בכלי שיש לו מכסה יכול למלאות רק חלקו במים ולהרתיחו וע"י שחלבים האדים בכלו הם מפליטים את כל מה שבלוע בתוכו. וראה באגרות משה ה"א חו"ד סי' ס', שכתב גם הוא כן וז"ל: אבל אם ע"י חום הגדול נעשה זיעה גדולה שנתהוה מזה שם מים הרבה מחזיקה, פשוט שמועיל להגעלה, דהמים הבאים מחזיקה הם כמים אף לכתחילה, ע"כ. L

ל"ג